

II

(Acte fără caracter legislativ)

DECIZII

DECIZIA COMISIEI

din 27 martie 2012

privind măsurile SA. 26909 (2011/C) puse în aplicare de Portugalia pentru restructurarea Banco Português de Negócios (BPN)

[notificată cu numărul C(2012) 2043]

(Numai textul în limba portugheză este autentic)

(Text cu relevanță pentru SEE)

(2012/660/UE)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, în special, articolul 108 alineatul (2) primul paragraf,

după ce părțile interesate au fost invitate să își prezinte observațiile⁽¹⁾ în temeiul articolului 108 alineatul (2) din Tratat și având în vedere observațiile acestora,

întrucât:

1. Procedură

(1) La 2 noiembrie 2008, guvernul portughez a aprobat un proiect de lege privind naționalizarea acțiunilor care constituiau capitalul social al Banco Português de Negócios, S.A. („BPN“ sau „banca“). Legea a fost publicată la 11 noiembrie 2008 sub denumirea Legea nr. 62-A/2008 („legea naționalizării“). Naționalizarea BPN a intrat în vigoare la 12 noiembrie, la prețul zero.

(2) La 5 noiembrie 2008, autoritățile portugheze au înștiințat Comisia cu privire la aprobarea de către guvernul portughez a proiectului de lege. La 11 și 13 noiembrie 2008, autoritățile au informat Comisia cu privire la publicarea legii naționalizării.

(3) Comisia a solicitat imediat informații suplimentare privind măsurile de acordare de ajutoare de stat pentru BPN în temeiul procedurii de naționalizare, precum și depunerea unui plan de restructurare a BPN.

(4) Portugalia nu a depus nicio înștiințare prealabilă referitoare la ajutoarele acordate BPN de către stat. Portugalia a informat Comisia cu privire la aceste măsuri cu mari întârzieri și numai după ce i s-au transmis în mod repetat solicitări în acest sens.

(5) În acest context, la 14 noiembrie 2008 Comisia a solicitat informații privind măsurile speciale de ajutor de stat acordate BPN, și, în același timp, transmiterea unui plan de restructurare. Ulterior, Comisia a retransmis solicitări la 5 ianuarie și la 23 și 29 aprilie 2009.

(6) Autoritățile portugheze au răspuns solicitărilor de informații la 8 ianuarie, 28 aprilie și 23 iunie 2009, fără să ofere informații cu privire la măsurile speciale de ajutor de stat aprobate în beneficiul BPN sau un plan de restructurare. În scrisoarea din 23 iunie 2009, autoritățile portugheze au arătat că analizau posibilitatea de a separa activele BPN și de a vinde banca.

(7) Comisia a reluat solicitările de informații la 17 iulie, 4 și 14 septembrie și la 30 noiembrie 2009, precum și la 5 februarie și, respectiv, 16 martie 2010.

(8) În 14 august 2009, autoritățile portugheze au răspuns că BPN urma să emită efecte de comerț în valoare de 2 miliarde EUR, subscrise de Caixa Geral de Depósitos („CGD“) cu o garanție de stat. În opinia lor, garanția a rezultat direct din legea naționalizării și, prin urmare, nu reprezenta un ajutor de stat. La 12 octombrie 2009, autoritățile portugheze au transmis mai multe informații

⁽¹⁾ JO C 371, 20.12.2011, p. 14.

referitoare la intervenția CGD și a statului. Autoritățile au mai transmis informații suplimentare la 21 noiembrie 2009, la 17 și 18 februarie și la 31 martie 2010.

- (9) În urma reuniunii din 16 iunie 2010 cu autoritățile, la 12 august 2010 Comisia a solicitat din nou acestora, *inter alia*, să transmită imediat planul de restructurare a BPN. Planul nu a fost prezentat și, în consecință, Comisia a transmis o atenționare oficială la 31 august 2010, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Regulamentul Consiliului (CE) nr. 659/1999 din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (în prezent, articolul 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene) ⁽¹⁾.
- (10) La 14 septembrie 2010, autoritățile portugheze au transmis un document cu titlul „*Memorando: a nacionalização, a reestruturação e a reprivatização projectada do Banco Português de Negócios, SA*” (denumit în continuare „Memorandumul din 14 septembrie 2010”), în care au fost evidențiate planul de restructurare al BPN și principalele elemente ale procesului de privatizare.
- (11) Constatând că din Memorandumul din 14 septembrie 2010 erau omise anumite informații, Comisia a trimis o scrisoare la 29 septembrie 2010 prin care solicita informații suplimentare din partea autorităților portugheze. Prin email-ul din 15 noiembrie 2010, autoritățile portugheze au solicitat prelungirea termenului de transmitere a răspunsului, acordată de Comisie prin scrisoarea din 18 noiembrie 2010. Autoritățile portugheze au furnizat clarificări suplimentare prin scrisoarea din 26 noiembrie 2010 și prin email-ul din 25 ianuarie 2011.
- (12) La 16 februarie 2011, Comisia a solicitat informații suplimentare și clarificări referitoare la o serie de aspecte. Autoritățile portugheze au răspuns la 16 martie 2011.
- (13) În contextul întrunirilor care au precedat semnarea la 17 mai 2011 a Memorandumului de înțelegere („Mdl”) ⁽²⁾ între Portugalia, pe de o parte, și Fondul Monetar Internațional, Banca Centrală Europeană și Comisia Europeană, pe de altă parte, Comisia a avut o întâlnire cu reprezentanții conducerii BPN, la 27 aprilie 2011. Mdl prevedea vânzarea BPN până la sfârșitul lunii iulie 2011. Prin urmare, la 20 mai 2011, Comisia a solicitat informații privind restructurarea băncii și procesul de

vânzare planificat. Întrucât autoritățile portugheze nu au răspuns solicitării, la 8 iulie 2011 a fost trimis un rapel însoțit de o nouă solicitare de informații ca urmare a articolelor din presă care menționau că BPN beneficiase de resurse de stat suplimentare, sub forma unor garanții de stat. La 5 august, 2011, Comisia a primit din partea autorităților portugheze o prezentare generală a procesului de privatizare.

- (14) Comisia a avut o întrevvedere cu autoritățile portugheze la 10 august 2011. În timpul acestei întâlniri și ulterior, la 28 august 2011, autoritățile portugheze au oferit Comisiei mai multe informații. Comisia a primit informații suplimentare la 14 septembrie și la 14 octombrie 2011.
- (15) Prin decizia din 24 octombrie 2011 („Decizia din 24 octombrie 2011”), Comisia a inițiat procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) din tratat, caz înregistrat sub numărul SA.26909, în legătură cu presupusul ajutor acordat atât BPN, cât și Banco BIC Português S.A. („BIC”) ⁽³⁾.
- (16) Decizia din 24 octombrie 2011 a fost publicată la 20 decembrie 2011. Nu s-au primit observații de la terți în termenul-limită de o lună.
- (17) La 9 decembrie 2011, Portugalia a transmis Comisiei acordul-cadru semnat în aceeași zi între BIC și autoritățile portugheze („acordul-cadru”).
- (18) La 20 ianuarie 2012, Portugalia a transmis răspunsul său la observațiile evidențiate în Decizia din 24 octombrie 2011. La aceeași dată, autoritățile portugheze au transmis, de asemenea, informații suplimentare și un nou plan de restructurare a BPN (denumit în continuare „Planul de restructurare din ianuarie 2012”), precum și un răspuns la întrebările suplimentare privind acordul-cadru, transmise de Comisie la 21 decembrie 2011. Aceste informații au fost suplimentate la 3 februarie 2012 cu un plan de afaceri și de reabilitare pregătit de BIC, care, în scopul prezentei decizii, este considerat în continuare parte integrantă a Planului de restructurare din 2012. La 10, 17 și 23 februarie 2012 s-au transmis informații suplimentare ca răspuns la întrebările suplimentare adresate de Comisie autorităților portugheze la 8, 14 și 17 februarie 2012. La 16 martie 2012, Portugalia a prezentat Comisiei o serie de angajamente.

⁽¹⁾ JO L 83, 27.3.1999, p. 1.

⁽²⁾ Portugalia, „Memorandum de înțelegere privind condițiile specifice de politică economică”, 17 mai 2011, http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2011-05-18-mou-portugal_en.pdf.

⁽³⁾ Conform informațiilor mai detaliate de la alineatul (53), BIC este o bancă mică, care își desfășoară activitatea în Portugalia din 2008.

- (19) În cursul procedurii au avut loc numeroase schimburi de informații, teleconferințe și reuniuni între reprezentanții Comisiei, ai statului portughez și ai BPN.

2. Descrierea beneficiarilor și a măsurilor

2.1 Beneficiarul și dificultățile acestuia

- (20) BPN este o instituție financiară cu sediul în Portugalia, care oferă o gamă largă de servicii bancare. Instituția a fost naționalizată la 11 noiembrie 2008, dată la care avea o rețea de 213 sucursale (patru dintre acestea cu sediul în Franța), aproximativ 2 200 de angajați și active în valoare totală de 6,6 miliarde EUR, reprezentând aproximativ 2 % din activele totale ale sectorului bancar cu amănuntul din Portugalia.

- (21) Conform autorităților portugheze ⁽¹⁾, BPN s-a confruntat cu dificultăți în ceea ce privește lichiditățile începând cu vara anului 2008, când agenția Moody a scăzut ratingul BPN de la Baa1 la Baa3, în 18 iulie 2008 ⁽²⁾. Dacă la sfârșitul lunii august BPN înregistra un nivel pozitiv al lichidităților de 316 milioane EUR, la 22 octombrie 2008 situația lichidităților era foarte gravă, cu un nivel negativ, de 831 milioane EUR, iar contul său de depozit la Banca Portugaliei („BP”) era departe de valoarea medie pe care ar fi trebuit să o mențină pentru a se încadra în limitele legale. În acel stadiu, în cursul lunii octombrie 2008 au fost adoptate mai multe inițiative care să permită băncii să depășească deficitul de lichidități cu care se confrunta și să prevină neîndeplinirea obligațiilor de plată, îndeosebi prin furnizarea unui ajutor special în ceea ce privește lichiditățile sub formă de împrumuturi, dar și prin alte operațiuni efectuate de BP și de CGD ⁽³⁾, instituție aflată în proprietatea statului.

- (22) Dat fiind volumul pierderilor pe care le cumula BPN, autoritățile portugheze au considerat că nu este fezabil să acorde un alt sprijin în ceea ce privește lichiditățile, din cauza „riscului ridicat la care ar fi expuse [BP și CGD]” ⁽⁴⁾. Acționarii BPN au prezentat un plan, dar guvernul nu l-a considerat fezabil, în baza unei opinii publicate de BP la 30 octombrie 2008. Dat fiind faptul că BPN nu se mai încadra în cerințele de solvabilitate din cauza nivelului ridicat al depreciilor ⁽⁵⁾, guvernul a propus Parlamentului naționalizarea BPN la prețul zero ⁽⁶⁾. Propunerea a fost aprobată la 11 noiembrie 2008 prin Legea nr. 62-A/2008 („legea naționalizării”).

- (23) Conform autorităților portugheze, depreciile au fost cauzate de nereguli și practici ilegale care au avut loc

în luna iunie 2008, fiind constatate de BP și de de audirile externe din iunie 2008, descrise ulterior, într-un raport al BP din 2009, ca reprezentând „un comportament fraudulos, constant și deliberat, manifestat la cel mai înalt nivel de conducere al grupului” ⁽⁷⁾. Aceste nereguli au condus la investigații și la inițierea mai multor proceduri de sancționare a nerespectării obligațiilor administrative („processos de contra-ordenação”), precum și la introducerea unei reclamații la Ministerul Public al Republicii.

- (24) În baza Legii naționalizării, CGD a fost desemnată să administreze BPN, să numească membrii organismelor de conducere ale acesteia și să stabilească obiectivele gestionării BPN în cele 60 de zile ale procesului de naționalizare. Mai mult, legea naționalizării prevedea ca orice măsuri de sprijin sub formă de credite sau de lichidități din partea CGD „în beneficiul BPN în contextul naționalizării sau ca substitut al statului ... vor beneficia de garanție de stat.” ⁽⁸⁾

2.2 Măsurile de sprijin financiar înainte de naționalizare

- (25) Înainte de a fi naționalizată în noiembrie 2008, BPN beneficiase deja de mai multe măsuri de asistență financiară, descrise de autoritățile portugheze drept „măsuri speciale de asistență privind lichiditățile” ⁽⁹⁾. La 17 februarie 2010, autoritățile portugheze au informat Comisia că, până la 30 octombrie 2008, BPN a beneficiat de măsuri speciale de asistență privind lichiditățile atât din partea CGD, cât și a BP, în valoare totală de 501,6 milioane EUR, constând din patru împrumuturi acordate BPN de către CGD, în valoare totală de 315 milioane EUR ⁽¹⁰⁾ și de asistență de urgență privind lichiditățile (AUL), acordată în octombrie 2008 de BP, în valoare de 186,6 milioane EUR ⁽¹¹⁾.
- (26) Sprijinul acordat de BP a fost rambursat după naționalizare, însă cele patru împrumuturi acordate de CGD au fost returnate numai pe 9 martie 2009, odată cu emiterea primelor efecte de comerț de către BPN.

⁽¹⁾ „Note on Banco Português de Negócios” din 17 februarie 2010.

⁽²⁾ A se vedea, de exemplu, „Raportul privind stabilitatea financiară a Băncii Portugaliei pentru anul 2008”, p. 96.

⁽³⁾ CGD este o bancă deținută în întregime de statul portughez.

⁽⁴⁾ „Note on Banco Português de Negócios” din 17 februarie 2010, pagina 4.

⁽⁵⁾ După naționalizare, depreciile au fost estimate la „peste 20 % din totalul activelor BPN la acea vreme”; a se vedea Memorandumul din 14 septembrie 2010, p. 17.

⁽⁶⁾ Conform evaluărilor realizate de Deutsche Bank și Deloitte, la data naționalizării BPN avea un deficit de active și o valoare financiară negativă.

⁽⁷⁾ Raportul privind stabilitatea financiară a Băncii Portugaliei pentru anul 2008, citat la p.16 din Memorandumul din 14 septembrie 2010.

⁽⁸⁾ Articolul 2 alineatul (9) din legea naționalizării.

⁽⁹⁾ A se vedea p. 3 din documentul transmis de autoritățile portugheze cu titlul „Nota: on Banco Português de Negócios, S.A.” din 17 februarie 2010.

⁽¹⁰⁾ În octombrie 2008, CGD a semnat trei împrumuturi pe termen scurt cu BPN: (i) la 9 octombrie 2008 pentru suma de 200 de milioane EUR cu anumite active luate ca garanție, precum și promisiunea drepturilor ipotecare asupra clădirilor în proprietatea BPN (ii) la 28 octombrie 2008, pentru o sumă suplimentară de 15 milioane EUR și (iii) la 29 octombrie 2008, sub forma unui nou împrumut de 20 de milioane EUR. Un al patrulea împrumut pe termen scurt, semnat la 3 noiembrie 2008, a fost acordat de CGD în scopul furnizării de lichidități către BPN pentru încă 80 de milioane EUR. Toate cele patru împrumuturi au fost efectuate la un curs Euribor la 1 lună plus o marjă de 1 %, iar următoarele trei împrumuturi au beneficiat de același drepturi de garantare ca primul împrumut de 200 de milioane EUR.

⁽¹¹⁾ Conform documentului „Nota on BPN” din 17 februarie 2010, facilitatea privind asistența de urgență pentru lichidități a fost contractată la 17 octombrie 2008 și a fost majorată la 27 octombrie 2008.

2.3 Măsurile de sprijin financiar după naționalizare

- (27) În martie 2009, BPN a emis efecte de comerț cu garanție subscrise de CGD, și o garanție de stat în valoare globală de peste 2 miliarde EUR. Comisia a fost informată cu privire la aceste garanții acordate de stat abia la data de 14 august 2009.
- (28) În scrisoarea din 17 februarie 2010, autoritățile portugheze au menționat și faptul că la 27 octombrie 2009 CGD a fost autorizată să subscrie încă 1 miliard EUR sub formă de efecte de comerț cu garanție de stat. Ulterior, prin email-ul din 14 iunie 2012, Comisia a primit informații conform cărora valoarea totală a garanțiilor de stat aferente efectelor de comerț emise de BPN și subscrise de CGD s-a ridicat la 4 miliarde EUR, deoarece în aprilie 2010 a fost organizată o a treia emisiune de efecte de comerț pentru BPN în valoare de 1 miliard EUR, subscrisă de CGD.
- (29) În acest context trebuie remarcat faptul că de la naționalizarea sa din noiembrie 2008 și până în iunie 2011, BPN a beneficiat constant de facilitățile de pe

creditate pe piața monetară acordate de CGD. Cuantumul datoriei BPN față de CGD prin aceste instrumente pe termen scurt s-a ridicat la aproximativ 2,2 miliarde EUR la 28 februarie 2009. Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze, această sumă s-a redus odată cu emiterea efectelor de comerț menționate la considerentele (27) și (28) ⁽¹⁾.

- (30) Până în iunie 2011, expunerea BPN la CGD în instrumente de pe piața monetară era de aproximativ 1 miliard EUR. Cu toate că finanțarea se desfășura zilnic, natura acestora, conform autorităților portugheze era structurală cu termene mai lungi ⁽²⁾ și a fost substituită și de a patra și ultima emisiune de efecte de comerț din iunie 2011, când au fost lansate două emisiuni a câte 500 milioane EUR fiecare.
- (31) În baza cifrelor transmise de autoritățile portugheze la 3 februarie 2012, suma scadentă datorată CGD de către BPN (în afara emisiunilor de efecte de comerț) era de 433,7 milioane EUR la 31 decembrie 2011 și de 232 de milioane EUR la 31 ianuarie 2012.

Tabelul 1

Prezentare generală a lichidităților obținute de BPN de la CGD până la 31 decembrie 2011

	Cu garanție de stat explicită	Împrumuturi CGD (fără garanție de stat explicită)	Total
BPN	1 400 000 000,00	433 732 654,56	1 833 732 654,56
Societăți-vehicul cu destinație specială ⁽¹⁾	3 100 000 000,00	795 111 660,00	3 895 111 660,00
Total	4 500 000 000,00	1 228 844 314,56	5 728 844 314,56

Sursa: autoritățile portugheze

⁽¹⁾ Societățile-vehicul cu destinație specială au fost separate de BPN din punct de vedere contabil la 31 decembrie 2010 și au fost preluate direct de stat în mod oficial la 15 februarie 2012.

- (32) Trebuie menționat faptul că, în temeiul articolului 2 alineatul (9) din Legea naționalizării, toate liniile de creditare sau de lichidități oferite BPN de către CGD în contextul naționalizării sunt garantate de statul portughez.
- (33) Prin urmare, este clar că toate sumele descrise în tabelul 1 de mai sus au beneficiat de o garanție de stat în conformitate cu articolul 2 alineatul (9) din legea naționalizării și cu diferitele ordine emise de Secretarul de stat pentru trezorerie și finanțe. Remunerarea garanțiilor de stat a fost stabilită la 0,2 % pe an.

2.4 Restructurarea BPN

Planul de restructurare din 2010

- (34) La 16 septembrie 2010, autoritățile portugheze au transmis Comisiei planul inițial de restructurare inițial din 13 septembrie 2010 (denumit în continuare „Planul de restructurare din 2010”).

- (35) În planul respectiv, autoritățile portugheze au explicat intenția lor de a scinda BPN într-o bancă „bună” și o bancă „rea” și apoi de a încerca să vândă banca „bună”.

Secțiunea de bancă care va fi reprivatizată: crearea societăților-vehicul cu destinație specială (SVDS)

- (36) Statul dorea să vândă „banca bună”, BPN S.A., care urma să devină exclusiv o bancă de servicii cu amănuntul, printr-o procedură de licitație deschisă. Procesul urma să se deruleze pe baza unei invitații de exprimare a interesului, pentru care autoritățile portugheze au aprobat Caietul de sarcini, la 16 august 2010 (*Caderno de Encargo*) ⁽³⁾.

⁽¹⁾ A se vedea Planul de restructurare din ianuarie 2012, p. 32.

⁽²⁾ A se vedea Planul de restructurare din ianuarie 2012, p. 28.

⁽³⁾ *Resolução do Conselho de Ministros* n.º 57-B/2010 pentru reprivatizarea BPN. Decretul-lege privind stabilirea cadrului legislativ de reprivatizare a BPN a fost aprobat în noiembrie 2009.

- (37) În cadrul Planului de restructurare din 2010, mai multe dintre activele și pasivele BPN urmau să rămână în afara obiectului reprivatizării și au fost transferate către trei noi societăți-vehicul cu destinație specială, Parvalorem, Parups și Parparticipadas. Inițial, aceste SVDS-uri trebuiau să rămână în cadrul BPN și după vânzare să fie transferate statului. Împrumuturile și creditele urmau să fie transferate la Parvalorem, fondurile imobiliare și de investiții la Parups și filialele Parparticipadas. Autoritățile portugheze au evaluat cuantumul total al activelor ce urmau să fie transferate SVDS-urilor la 3 885 de milioane EUR, din care 2 507 milioane EUR erau transferate la Parvalorem, 1 228 de milioane EUR la Parups și 150 de milioane la Parparticipadas.
- (38) Împrumuturile au fost transferate la valoarea nominală; unitățile de fonduri, titlurile și fondurile imobiliare urmau să fie transferate la valoarea de achiziție, iar companiile deținute de BPN, la valoarea lor contabilă. Autoritățile portugheze au estimat că deprecierea totală în decembrie 2010 cumulau 1 798 de milioane EUR, din care: i) împrumuturi: 1 474 de milioane EUR; ii) imobiliare: 16 milioane EUR; iii) unități de fonduri: 247 de milioane EUR și iv) garanții: 61 de milioane EUR. Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze la 20 ianuarie 2012, aceste active au fost transferate SVDS-urilor la 23 și 30 decembrie 2010⁽¹⁾. Cu toate acestea, SVDS-urile au rămas în cadrul BPN până la 15 februarie 2012, când au fost transferate de la BPN la o altă companie de stat.
- (39) Conform autorităților portugheze, transferul activelor la SVDS-uri s-a realizat pe baza unor criterii obiective, ținând seama de volumul depreciierilor, precum și de faptul că anumite activități nu erau esențiale pentru BPN după naționalizare (creditele de consum, banca de investiții, gestionarea activelor, gestionarea fondurilor de investiții, asigurările și comerțul internațional). BPN urma să se re poziționeze exclusiv ca bancă de servicii cu amănuntul, cu expunere redusă la incertitudinea finanțării interbancare.
- (40) SVDS-urile au finanțat achiziționarea activelor prin două linii de finanțare de 3 895 de milioane EUR, reprezentând obligațiuni garantate de stat pentru 3 100 de milioane EUR, achiziționate de CGD, și împrumuturi de la CGD cu active garantate, cu o valoare cumulată de 795 de milioane EUR. Veniturile din vânzarea activelor către SVDS-uri, i-au permis BNP să ramburseze 3 900 milioane EUR din finanțarea obținută de la CGD - 3 600 de miliarde EUR din cele 4 miliarde EUR, suma inițială reprezentând efecte de comerț (ceea ce înseamnă că suma de 400 milioane EUR reprezentând efecte de comerț garantate de stat rămăneau neplătite de BPN), precum și 300 milioane EUR reprezentând împrumuturile pe termen scurt pe piața monetară.
- (41) În urma transferului de active, bilanțul BPN s-a redus cu aproximativ 30 %.
- (42) Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze, pentru ca BPN să respecte reglementările juridice și legislative [și anume, pentru a atinge o rată de 9 % a capitalului de bază de nivel 1 (Core Tier 1), solicitată pentru 2011⁽²⁾] și, dat fiind faptul că în urma transferului de active către SVDS-uri, BPN avea în continuare un deficit de capital propriu, era necesar ca statul să recapitalizeze BPN cu aproximativ 417 milioane EUR⁽³⁾.

Primele două invitații pentru reprivatizare

- (43) Prețul de bază stabilit pentru BPN (din care se excludeau activele care urmau să fie transferate SVDS-urilor) în licitația publicată de statul portughez era de 171,1 milioane EUR, calculat pe baza evaluărilor consultanților Deloitte ([...] (*) milioane EUR) și Deutsche Bank ([...] milioane EUR). Între timp, membrii conducerii BPN desemnați de CGD au început procesul de restructurare a băncii. Costurile de exploatare au fost reduse cu [1-10]% din decembrie 2008 până în decembrie 2010; activitatea BPN a fost diminuată pentru a se crea exclusiv o bancă de servicii cu amănuntul. Diminuarea activității a fost cauzată parțial și de scăderea numărului de depozite în urma naționalizării, dar și de transferul de active către cele trei SVDS-uri. Aceste măsuri au redus pierderile la [50-150] de milioane EUR în 2010, comparativ cu [150-250] milioane EUR în 2009. De la începutul anului 2009, pentru a încerca să îmbunătățească imaginea băncii și gama de servicii, noua conducere a organizat lansarea a [...] de produse și campanii noi. Noua conducere a aplicat, de asemenea, măsuri de îmbunătățire a sistemelor de gestionare a riscului și de control intern ale băncii.
- (44) Până la 30 septembrie și, respectiv, 30 noiembrie 2010 nu s-a primit nicio ofertă ca răspuns la primele două invitații de exprimare a interesului privind privatizarea.
- (45) În urma eșuării procedurilor de licitație, în ianuarie 2011 Portugalia și-a prezentat intenția de a restructura BPN, pentru a deveni mai independentă de CGD prin desemnarea unui nou consiliu de administrație, autonom de aceasta din urmă. De asemenea, a încercat să accelereze reabilitarea funcțională a BPN, prin redefinirea brandului băncii și a identității corporative și prin consolidarea planului de redresare prin reducerea costurilor și creșterea dinamicii comerciale. Cu toate acestea, în pofida solicitărilor repetate, Comisia nu a primit un plan de restructurare actualizat.
- (46) Prin MdI-ul din 17 mai 2011, guvernul s-a angajat să lanseze un nou proces de restructurare.

⁽²⁾ A se vedea „Aviso de Banco de Portugal n° 3/2011” prin care se solicită instituțiilor de credit să atingă o rată de 9 % a capitalului de bază de nivel 1 (core tier 1), până la 31 decembrie 2011.

⁽³⁾ A se vedea răspunsul autorităților portugheze din 17 februarie 2012, Q. 7.

(*) Date confidențiale.

⁽¹⁾ A se vedea Planul de restructurare din ianuarie 2012, p. 35.

(47) În acest Mdl, autoritățile portugheze s-au angajat să „lanseze un proces de vânzare accelerată a *Banco Português de Negócios* (BPN), fără un preț minim. În acest scop, s-a depus la CE un nou plan, spre aprobare în temeiul normelor de concurență. Obiectivul era identificarea unui cumpărător până cel târziu la sfârșitul lunii iulie 2011. Pentru a simplifica procesul de vânzare, cele trei societăți- vehicul cu destinație specială care dețineau activele neperformante și neesențiale fost separate de BPN, astfel încât aceste societăți-vehicul puteau primi mai multe active în cadrul negocierilor cu posibila cumpărători. BPN lansează, de asemenea, un alt program cu măsuri mai ambițioase de reducere a costurilor, pentru a deveni mai atractivă pentru investitori. După ce a fost identificată o soluție, creanțele CGD garantate de stat ale BPN și toate societățile- vehicul cu destinație specială vor fi preluate de stat conform unui program ce urma să fie definit la acea vreme.”⁽¹⁾

Vânzarea la BIC

(48) La începutul lunii mai 2011 a fost lansată o a treia încercare de privatizare, fără un preț minim, pentru a găsi un cumpărător pentru BPN până la 31 iulie 2011, astfel cum s-a convenit în Mdl.

(49) S-a organizat o licitație, în cadrul căreia au avut loc contacte cu potențialii cumpărători interesați. S-a realizat, de asemenea, o prezentare generală a oportunității de investiții. Conform acestei prezentări generale, părțile interesate puteau depune ofertă pentru maximum 100 % din acțiunile BPN, dar puteau solicita eliminarea de active și creanțe din bilanțul BPN. De asemenea, acestea puteau solicita scenariu privind o recapitalizare mai mare A fost semnat un memorandum privind normele de desfășurare a procesului de licitație între BPN și potențialii ofertanți, prin care aceștia aveau acces la o bază de date, timp de cinci săptămâni, începând cu 15 iunie 2011.

(50) În cadrul licitației s-au depus patru oferte până la 20 iulie 2011. Ofertele au fost evaluate de consiliile de administrație ale CGD și BPN, care și-au prezentat observațiile acționarului, și anume statul, până la 25 iulie 2011.

(51) Trei oferte dintre cele patru depuse au fost eliminate. Conform autorităților portugheze, doi ofertanți (Montepio și Aníbal Ribeiro) nu au îndeplinit cerințele memorandumului semnat cu BPN⁽²⁾. Montepio nu a depus ofertă pentru achiziția acțiunilor BPN, ci doar pentru anumite active și creanțe, iar Aníbal Ribeiro nu a depus suficiente dovezi că deține capacitatea managerială și financiară de a conduce o bancă. A treia ofertă, depusă de NEI⁽³⁾, întrunea cerințele memorandumului, dar nu a furnizat suficiente dovezi că poate

conduce o bancă și că deține posibilități financiare pentru a asigura nevoile de capital viitoare ale BPN.

(52) Pe baza singurei oferte valabile din cadrul procedurii de licitație, depusă de BIC la 20 iulie 2011 („oferta BIC din 20 iulie 2011“), la 31 iulie 2011 guvernul a decis să continue negocierile exclusiv cu BIC.

(53) BIC a fost autorizată de BP, la 9 octombrie 2007, să desfășoare operațiuni bancare comerciale și a început activitatea efectivă în Portugalia în mai 2008, axându-se în principal pe operațiuni bancare destinate persoanelor juridice și private. Acționarii majoritari ai BIC sunt un grup de investitori din Angola și cuprind acționari portughezi precum Amorim Projectos SGPS, SA (care dețin 25 % din acțiuni). În decembrie 2010 avea o cifră de afaceri de 389 de milioane EUR, cu active însumând 1 miliard EUR, iar la 31 martie 2011 avea un capital de 32 de milioane EUR și 7 sucursale. Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze, cota de piață deținută de BIC pe segmentele de piață în care este activă este mai mică de 1 %⁽⁴⁾.

Condițiile de vânzare

(54) Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze, în urma depunerii ofertei de către BIC în 20 iulie 2011⁽⁵⁾, negocierile cu BIC s-au finalizat prin semnarea unui acord-cadru de vânzare a BPN către BIC⁽⁶⁾, la 9 decembrie 2011.

(55) Oferta BIC din 20 iulie 2011 stabilea doar condiții generale și prevedea:

i. recapitalizarea de către stat a BPN pentru ca aceasta să atingă o rată a capitalului de bază de nivel 1 (Core Tier 1) [între 9 și 18]% plus [100-300] milioane EUR;

ii. eliminarea anumitor credite selectate de BIC pentru a atinge un raport împrumuturi-depozite de [110-150]%;

iii. externalizarea din BPN a tuturor împrumuturilor neperformante peste pragul de aproximativ [...] milioane EUR (nivelul estimat de provizionare a împrumuturilor la BPN);

⁽¹⁾ Punctele 2.10 și 2.11 din Mdl.

⁽²⁾ A fost semnat un memorandum privind normele de desfășurare a procesului între BPN și părțile care și-au exprimat interesul de a accesa baza de date.

⁽³⁾ *Núcleo Estratégico de Investidores* (NEI), un grup de investitori.

⁽⁴⁾ A se vedea documentul transmis de autoritățile portugheze cu titlul „Plano Revisto”, din 20 ianuarie 2012, p. 125.

⁽⁵⁾ *Minuta de contrato de compra e venda das ações no âmbito da reprivatização do Banco Português de Negócios, S.A.*

⁽⁶⁾ În conformitate cu articolul 2 alineatul (5) litera (c) din acordul-cadru, în cazul în care vânzarea nu se încheie până la 31 martie 2012 (termen care poate fi prelungit de BIC), acordul se reziliază.

- iv. dreptul BIC de a elimina din bilanțul BPN active și creanțe suplimentare (de exemplu, împrumuturi către instituții de credit, active financiare, active imobiliare, anumite provizioane, alte active și pasive) care au fost furnizate în afara obiectului său normal de activitate;
- v. externalizarea din BPN a depozitelor selectate de BIC care nu oferă condiții de piață;
- vi. acordarea unei linii de credit de către CGD pentru BIC de maximum [150-650] de milioane pe o perioadă de [...] ani, cu o rată a dobânzii de creditare Euribor la [...] luni. Valoarea va fi majorată dacă depozitele scad sub [...] miliarde EUR;
- vii. păstrarea a 500 până la 600 dintre angajații BPN (din cei aproximativ 1 600 de angajați) și a 160-170 de sucursale aparținând băncii sau cu contracte de leasing scadente la maximum 12 luni.
- viii. transferul către stat a costurilor aferente litigiilor;
- ix. un preț de achiziție de 30 de milioane EUR pe care BIC trebuie să le plătească.
- (56) În urma negocierilor, care au durat aproape cinci luni, acordul-cadru prevedea:
- i. recapitalizarea de către stat pentru a se atinge nivelul minim de capital și nivelul suplimentar solicitate de BIC. BIC a solicitat un nivel final al capitalului de [200-400] de milioane EUR, conform ajustărilor de bilanț propuse de BIC ⁽¹⁾;
- ii. eliminarea unei părți din creditele BPN, cu mult peste împrumuturile care au fost deja transferate SVDS-urilor, începând cu 30 decembrie 2010 ⁽²⁾. Eliminarea împrumuturilor suplimentare ar permite atingerea unui raport credite-depozite („RCD”) de [110-150]%. Raportul a fost stabilit la [110-150]% în oferta BIC din 20 iulie 2011;
- iii. dreptul BIC de a elimina din bilanț activele și creanțele suplimentare (de exemplu, împrumuturi către instituții de credit, active financiare, active imobiliare, anumite provizioane, alte active și pasive);
- iv. dreptul BIC de a vinde înapoi în termen de [...] luni creditele neperformante pentru minimum [...] zile (până la maximum [...] din valoarea nominală a întregului portofoliu de credite selectate de BIC după compensarea cu depozitele existente) și pentru suma care depășește nivelul de provizionare ([...] milioane EUR ⁽³⁾) ⁽⁴⁾;
- v. dreptul BIC de a transfera depozite evaluate la minimum [...] puncte de bază („bps”) peste rata de referință relevantă ⁽⁵⁾ sau de a primi de la stat diferența în remunerare ⁽⁶⁾;
- vi. dreptul BIC de a solicita transferul, înainte de încheiere, a altor active și pasive ale BPN, cum ar fi împrumuturi către alte instituții de credit, active fizice și financiare etc.;
- vii. acordarea unei linii de credit pentru BIC de către CGD cu valoarea maximă de [150-350] de milioane EUR până [$>$ 2013], cu o rată a dobânzii de creditare Euribor ⁽⁷⁾ la [...] luni plus o marjă de [...] bps. Această linie de credit poate fi disponibilă dacă nivelul de depozite ale BPN ar scădea sub [...] miliarde EUR;
- viii. întreținerea unei linii de creditare de [150-500] de milioane EUR cu CGD până la [$>$ 2013] pentru programul în derulare de efecte de comerț cu garanție de stat pentru trei ani, dar cu un angajament din partea CGD de a nu solicita returnarea împrumutului înainte de [...];

⁽¹⁾ Cuantumul injecției de capital necesar pentru a se atinge nivelul solicitat de BIC a fost estimat de autoritățile portugheze după cum urmează: aproximativ [...] milioane EUR în septembrie 2011, [...] milioane EUR în noiembrie 2011 și 600 milioane EUR în ianuarie 2012.

⁽²⁾ SVDS-urile au fost luate de sub controlul BPN și transferate statului la 15 februarie 2012.

⁽³⁾ Autoritățile portugheze menționează că valoarea creditelor neperformante curente însuma [...] milioane EUR în septembrie 2011 - a se vedea documentul cu titlul *Plano Revisto*, transmis de autoritățile portugheze la 20 ianuarie 2012, p. 126.

⁽⁴⁾ Conform autorităților portugheze, provizioanele curente ar trebui să garanteze că BIC nu va pune în practică această posibilitate, deoarece creditele neperformante trebuie să crească în primul an care urmează anului vânzării cu aproximativ [...] % pentru ca BIC să poată recurge la această opțiune.

⁽⁵⁾ Rata de referință poate varia în funcție de perioada și de valuta depozitelor (EURIBOR/LIBOR).

⁽⁶⁾ Această posibilitate a fost inclusă în acordul-cadru pentru a nu impune BIC alte decizii mai puțin prudente, precum cele adoptate de conducerea anterioară a BPN.

⁽⁷⁾ Conform răspunsului autorităților portugheze din 2 septembrie 2011 și a documentului intitulat *Plano Revisto* din 20 ianuarie 2012 (p. 126), transmis de autoritățile portugheze, BIC poate utiliza acea linie de credit pentru maximum trei ani, cu o perioadă de trageră de patru ani.

- ix. menținerea a aproximativ jumătate dintre angajații BPN (cel puțin 750 din cei aproximativ 1 600 de angajați). Statul va acoperi costurile totale aferente închiderii sucursalelor care nu vor fi preluate de BIC și va oferi plăți compensatorii angajaților disponibilizați sau angajaților care își vor schimba locația de serviciu;
- x. transferul către stat al costurilor aferente riscurilor de litigiu;
- xi. un preț de achiziție de 40 de milioane EUR suportat de către BIC;
- xii. o clauză tarifară de partajare cu statul a 20 % din profitul net (după impozitare) pentru câștigurile generate de BPN în următorii cinci ani, pentru câștiguri care, cumulate, depășesc 60 de milioane EUR;
- xiii. angajamentul BIC de a nu plăti acționarilor dividende sau alte beneficii echivalente, în legătură cu BPN, pentru o perioadă de cinci ani.
- (57) Conform Planului de restructurare din 2012, entitatea combinată rezultată din vânzarea BNP către BIC („entitatea combinată”), va fi profitabilă după [...] ani într-un scenariu de bază, dar și într-un scenariu mai puțin favorabil. Prin urmare, se estimează că rata capitalului de bază de nivel 1 (core tier 1) a entității combinate va scădea de la [10-15]% din activele ponderate la risc (APR) ale entității combinate după primul an, la [...]% după al cincilea an. Scăderea estimată ar fi cauzată de rezultatele negative din primii ani, ca urmare a restructurării ce urma să fie întreprinsă de BIC și a creșterii activității băncii în sensul redimensionării ei pentru a redeveni viabilă, prin acordarea mai multor credite economiei. Restructurarea va implica investiții în agenții și în imaginea băncii, în integrarea proceselor, în proceduri și în organizare, precum și în IT. Se preconizează că rata rentabilității financiare (RRF) va crește de la - [1-5]% în anul 1 la +[1-5]% în anul 5, în timp ce randamentul activelor (RA) se preconizează că va crește de la - [0-2]% în anul 1 la + [0-2]% în anul 5.
- (58) Într-un scenariu mai puțin favorabil, caracterizat printr-un nivel mai ridicat de credite neperformante și costuri de finanțare mai mari, se preconizează că rata capitalului de bază de nivel 1 va scădea la [8-12]% în anul 5, de la [10-15]% la sfârșitul anului 1.
- (59) În final, statul portughez a injectat în BNP 600 de milioane EUR ⁽¹⁾ la 15 februarie 2012.
- 3. Motivele inițierii unei proceduri oficiale de investigație**
- (60) În Decizia din 24 octombrie 2011, Comisia și-a exprimat îndoiala dacă:
- BPN, ca entitate combinată cu achizitorul, era viabilă;
 - ajutorul acordat BPN a fost limitat la minimum, iar vânzarea către BIC era opțiunea cea mai puțin costisitoare comparativ cu un scenariu de lichidare a băncii;
 - măsurile care limitau denaturarea concurenței erau suficiente; și
 - procesul de vânzare implica acordarea de ajutoare cumpărătorului.
- 4. Observații transmise de părțile interesate**
- (61) Comisia nu a primit observații de la părțile interesate.
- 5. Poziția statului portughez**
- 5.1 *Poziția statului portughez privind Decizia din 24 octombrie 2011 (decizia de inițiere a procedurii de investigație)*
- (62) Autoritățile portugheze susțin că Planul de restructurare din ianuarie 2012 este conform cu Comunicarea privind restructurarea. În plus față de acest plan, autoritățile portugheze au prezentat prin scrisoarea din 20 ianuarie 2012 mai multe observații privind Decizia din 24 octombrie 2011.
- (63) Autoritățile portugheze consideră că cele trei tipuri de măsuri în beneficiul BPN nu constituie ajutoare de stat.
- (64) În primul rând, Portugalia susține că măsurile de sprijin acordate BPN înainte de naționalizare nu conțin un ajutor, adică AUL și cele patru împrumuturi acordate de CGD în octombrie 2008. Portugalia susține că AUL a fost acordată de BP în mod independent, cu o dobândă de penalizare și cu garanție din partea BPN. Împrumuturile de la CGD din octombrie 2008 au fost acordate în condițiile pieței cu o dobândă competitivă și garanții corespunzătoare, și, în consecință, nu au conferit niciun avantaj economic BPN.

⁽¹⁾ Email-ul primit de la autoritățile portugheze la 17 februarie 2012, ca răspuns la solicitarea de informații transmisă de Comisie în 8 februarie 2012, întrebarea 17. Conform acestui răspuns, injecția de capital a dus la rambursarea a 210 milioane EUR din împrumuturile CGD pe piața monetară.

- (65) În al doilea rând, Portugalia neagă faptul că finanțarea BPN de către CGD după ultima naționalizare (operațiuni interbancare pe piața monetară și subscrierea efectelor de comerț de către CGD) a implicat un ajutor de stat. Portugalia susține că acestea au reprezentat tranzacții comerciale ale căror condiții au fost echivalente cu tranzacțiile comparabile efectuate de investitori prudenți într-o economie de piață. Prin urmare, nu au conferit avantaje economice BPN.
- (66) În fine, autoritățile portugheze consideră că nici BIC, în calitate de cumpărător al BPN nu a beneficiat de ajutoare de stat. Autoritățile portugheze susțin că procesul de vânzare a fost transparent, obiectiv și nediscriminatoriu. Oferta depusă de BIC a fost în ansamblu cea mai bună din punct de vedere economic și, prin urmare, ar trebui să se considere că reflectă prețul pieței. Acordul-cadru semnat la 9 decembrie 2011 a reflectat în mare măsură condițiile ofertei BIC din 20 iulie 2011. De asemenea, autoritățile portugheze consideră că, în ciuda faptului că prețul de vânzare a fost negativ, singura alternativă la procedura de vânzare (lichidarea BPN) ar fi obligat statul să suporte o sarcină financiară mai mare și ar fi reprezentat o amenințare la stabilitatea sistemului financiar național.
- (67) În același timp, Portugalia acceptă faptul că unele măsuri în favoarea BPN au constituit ajutoare de stat. Măsurile respective reprezintă garanția acordată de stat pentru efectele de comerț emise de BPN, transferul activelor selectate la SVDS-uri în 2010, recapitalizarea BPN din 15 februarie 2012 în vederea vânzării și unele măsuri acordate în contextul intenției de vânzare către BIC (cum ar fi garanția de stat la programul de efecte de comerț care va fi menținut după vânzare).
- (68) În plus, Portugalia susține că toate măsurile care constituie ajutoare de stat sunt compatibile cu legislația UE, deoarece soluționează o perturbare gravă în economia portugheză, conform articolului 107 alineatul (3) litera (b) din tratat.
- (69) Conform Portugaliei, Planul de restructurare din 2012 îi permite BPN să redevină viabilă pe termen lung fără a mai avea nevoie de ajutoare suplimentare. Mai întâi, statul a restructurat BPN prin separarea activelor și transferul anumitor active la SVDS-uri, apoi prin reducerea prezenței băncii pe piață cu peste 50 % și oprirea activităților care nu erau esențiale pentru o bancă de servicii cu amănuntul, precum și prin diferite măsuri de control al riscurilor și o politică comercială prudentă. În al doilea rând, conform previziunilor BIC, atunci când BPN va fi integrată în BIC, entitatea combinată ar trebui să obțină rezultate pozitive [...], conform planului de restructurare, atât în cadrul unui scenariu de bază, cât și în cadrul unui scenariu mai pesimist. În al treilea rând, prețul negativ este acceptabil, deoarece lichidarea este mult mai costisitoare pentru stat și ar reprezenta o amenințare pentru stabilitatea financiară.
- (70) Portugalia consideră că măsurile sunt limitate la strictul necesar pentru a se garanta stabilitatea sectorului financiar portughez și pentru a se restabili viabilitatea BPN.
- (71) În plus, Portugalia susține că scenariul vânzării a fost singura alternativă la scenariul lichidării, mult mai costisitor. Alte opțiuni (integrarea în CGD și o restructurare independentă) nu ar fi permis să se garanteze resurse suficiente în ceea ce privește valoarea actualizată netă pentru a se compensa investiția inițială necesară. Portugalia a estimat costurile vânzării către BIC între aproximativ [...] milioane EUR și [...] milioane EUR (excluzând posibilul impact al anumitor contingente, cu privire la care Portugalia consideră că nu se vor materializa), care este mai redus față de costurile de lichidare, în baza mai multor scenarii diferite.
- (72) În plus, conform Portugaliei, lichiditățile acordate BPN prin garantarea emisiunii de efecte de comerț de către BPN după naționalizare erau necesare pentru a se asigura continuarea activității băncii în timpul procesului de restructurare.
- (73) În ceea ce privește selectarea activelor transferate la SVDS-uri, Portugalia consideră că această selecție s-a realizat pe baza unor criterii obiective pentru promovarea viabilității pe termen lung a BPN și atragerea interesului unor cumpărători potențiali față de procesul de reprivatizare. De asemenea, Portugalia susține că celelalte transferuri de active în cadrul procesului de vânzare către BIC sunt adecvate pentru a se garanta viabilitatea în viitor a BPN și sunt limitate la minimumul necesar pentru a permite vânzarea.
- (74) Portugalia susține că majorarea capitalului BPN din 15 februarie 2012 are rolul de a garanta că BPN nu se va confrunta cu un deficit de capital în perioada prevăzută de Planul de restructurare din ianuarie 2012. Conform previziunilor acestui plan în ceea ce privește rata capitalului de bază de nivel 1, aceasta se estimează că va scădea la [10-15]% în 2016, într-un scenariu de bază și la [8-12]% într-un scenariu mai pesimist, comparativ cu nivelul minim obligatoriu de 10 % care va intra în vigoare începând cu sfârșitul anului 2012. Portugalia mai declară că și condițiile de vânzare propuse de BIC în cadrul unui proces de vânzare deschis și transparent fără un preț minim sunt condiții minime necesare pentru a garanta viabilitatea viitoare a BPN, deoarece o lichidare ar fi mult mai costisitoare pentru stat și ar putea amenința stabilitatea financiară.

- (75) Portugalia mai susține că atât foștii acționari ai BPN, cât și BPN au suportat și vor suporta în mod suficient costurile de restructurare, asigurând o repartizare adecvată a sarcinilor. Foștii acționari ai BPN nu au primit nicio compensație în urma naționalizării și au pierdut în întregime capitalul pe care l-au investit în bancă.
- (76) Cu toate acestea, Portugalia consideră că nu este adecvat să se impună o partajare a sarcinii acelor clienți care au contribuit la datoria subordonată a BPN, date fiind circumstanțele speciale ale vânzării acelor instrumente [...]. În unele cazuri, specificațiile tehnice ale acelor produse au împiedicat BPN să refuze să plătească clienților dobândă la rambursarea capitalului.
- (77) Conform Portugaliei, contribuția BPN în procesul de restructurare este, de asemenea, semnificativă, deoarece conducerea băncii a fost înlocuită după naționalizare, politicile sale comerciale și de risc au fost modificate substanțial și activitatea sa se va reduce cu peste 50 %.
- (78) Portugalia recunoaște că transferul activelor la SVDS-uir la valoarea lor contabilă s-a realizat peste valoarea economică reală a activelor și fără remunerarea statului. Cu toate acestea, Portugalia consideră că se asigură o contribuție proprie a BPN prin naționalizarea ei la preț zero, urmată de o restructurare profundă. Portugalia susține că avantajul pe care BPN le-ar fi obținut în urma separării activelor în SVDS-uri, vor fi recuperate parțial prin prețul de reprivatizare al băncii, care a fost cel mai ridicat posibil. Portugalia consideră că garanția acordată de stat este remunerată corespunzător. În ciuda faptului că remunerarea este mai mică (la 0,2 % pe an) decât cea stabilită pentru garanțiile de stat⁽¹⁾, veniturile suplimentare potențiale ale BPN (sau cheltuielile care nu se materializează) în cadrul procesului de restructurare vor aduce beneficii statului, care deține în prezent toate acțiunile BPN.
- (79) În ceea ce privește contribuția la capitalul BPN efectuată în 15 februarie 2012, Portugalia a menționat că acest fapt nu va schimba structura acționariatului BPN și că acest capital va fi recuperat cel puțin parțial la vânzarea BPN, deoarece contribuie la evitarea costurilor mai ridicate de lichidare.
- (80) De asemenea, Portugalia consideră că măsurile adoptate sau care urmează să fie adoptate de către stat nu denaturează concurența. Portugalia evidențiază faptul că entitatea combinată va avea o cotă de piață mai mică de 1 % ([0-1]% din cota de piață în sectorul bancar, a 14-a din punct de vedere al creditelor la clienți și a 15-a din punct de vedere al depozitelor). Mai mult, este puțin probabil că măsurile vor avea un impact negativ asupra accesului băncilor din străinătate pe piața internă, fiind evident faptul că BIC este deținută de un grup financiar din Angola. Portugalia mai consideră că nu există un hazard moral deoarece banca a fost naționalizată, conducerea a fost schimbată, acționarii nu au obținut compensații, iar banca a fost restructurată profund.
- (81) Mai mult, Portugalia consideră că mai multe măsuri luate în timpul procesului sunt adecvate și suficiente pentru a reduce denaturarea concurenței. BPN a avut o prezență redusă pe piață înainte de naționalizare (a 9-a cea mai mare bancă din Portugalia cu cote de piață între [1-5]% și [1-5]%, în funcție de piețe), a fost restructurată, iar prezența sa pe piață s-a redus cu peste 50 % și a fost reorientată pe operațiuni bancare cu amănuntul. Naționalizarea a avut loc fără compensarea foștilor acționari și a avut drept urmare modificarea strategiei comerciale și a politicii de control al riscurilor ale BPN.
- (82) Autoritățile portugheze susțin că procesul de vânzare a BPN a fost deschis și transparent. În fine, s-a interzis ca BIC să împartă dividende până în 2016, pentru a se garanta că asistența financiară acordată BPN este utilizată pentru a asigura viabilitatea pe termen lung a băncii. Acordul de repartizare a profitului semnat între stat și BIC pentru rezultate mai mari de [...] milioane EUR permite statului să își recupereze o parte din costurile de restructurare a băncii. Angajamentul BIC de a nu face trimitere în comunicarea sa la ajutoarele de primite garantează, conform autorităților portugheze, că ajutoarele nu sunt utilizate în detrimentul concurenților. Alte angajamente prevăzute în orientările Comisiei privind restructurarea unei bănci (cum ar fi încurajarea deschiderii pieței, limite ale cotelor de piață sau cesiunea activelor și activităților suplimentare) nu sunt adecvate în contextul restructurării BPN.

5.2 Angajamentele statului portughez

- (83) În ceea ce privește implementarea planului de restructurare, autoritățile portugheze se angajează să:

Nivelul de capital

- (84) Rata capitalului de bază de nivel 1 al BPN la data vânzării către Banco BIC nu va fi mai mare de [10-18] %.

⁽¹⁾ A se vedea, în special, Comunicarea Comisiei - Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul măsurilor adoptate în legătură cu instituțiile financiare în contextul actualei crize financiare mondiale, JO C 270, 25.10.2008, p. 8.

(85) Dacă Banco BIC sau entitatea combinată alege să returneze creditele neperformante către stat sau către o entitate controlată de stat după momentul vânzării, aceasta va plăti statului capitalul asociat acelor împrumuturi până la [10-18]% din activele ponderate la risc ale împrumutului.

Împrumuturi neperformante

(86) Banco BIC și entitatea combinată nu au dreptul să transfere creditele neperformante statului sau unei entități controlate de stat după [$>$ 2013].

(87) Banco BIC sau entitatea combinată va transfera creditele neperformante statului sau unei entități controlate de stat în condițiile prevăzute la alineatul (85) de mai sus, numai după ce au epuizat proviziunile disponibile în conturile BPN la data vânzării.

Linii de lichiditate

(88) Linia de creditare curentă de [150-500] milioane EUR prevăzută în acordul-cadru în relație cu programul de efecte de comerț ale BPN garantat de stat, nu se va prelungi mai mult de [...] ani de la data vânzării.

(89) Remunerarea liniei de lichidități de [200-400] milioane EUR ce va fi acordată de CGD pentru Banco BIC sau entității combinate va fi stabilită la un nivel minim Euribor +[...] bps.

(90) Până la 31 decembrie 2016, Portugalia va solicita aprobarea prealabilă a Comisiei pentru acordarea de linii de finanțare sau de garanții din partea CGD sau a statului în favoarea Banco BIC sau entității combinate după vânzare.

Interzicerea achizițiilor

(91) Banco BIC și entitatea combinată nu vor achiziționa întreprinderi până la 31 decembrie 2016, cu excepția cazului în care prețul brut total cumulativ de cumpărare plătit de Banco BIC și de entitatea combinată pentru toate achizițiile în cursul unui an fiscal este mai mic de [...] milioane EUR. Prețul brut total cumulativ de achiziție al unei astfel de achiziții se va calcula fără a include a preluarea sau transferul datoriilor în legătură cu achiziția respectivă.

Datoria subordonată

(92) Banco BIC, entitatea combinată și Portugalia nu își vor exercita niciun drept de opțiune de salvare până la 31 decembrie 2016 în legătură cu datoria subordonată emisă de BPN înainte de data vânzării.

Marketing

(93) Banco BIC sau entitatea combinată nu va menționa utilizarea ajutoarelor de stat în campaniile sale de marketing și în comunicarea cu investitorii.

6. Evaluare

6.1 Existența ajutoarelor

(94) Articolul 107 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene prevede că sunt incompatibile cu piața internă orice ajutoare acordate de un stat membru sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin avantajarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care aceasta afectează schimburile comerciale între statele membre. Prin urmare, o măsură de stat reprezintă un ajutor de stat dacă întrunește în mod cumulativ următoarele patru criterii:

— resurse de stat;

— avantaj selectiv;

— efect de denaturare a concurenței; și

— impact asupra schimburilor comerciale între statele membre.

6.1.1. Măsurile în favoarea BPN și activitatea economică după vânzare

6.1.1.1 Măsurile acordate înainte de naționalizare

(95) Portugalia susține că măsurile acordate în favoarea BPN înainte de naționalizarea acestora nu reprezintă ajutoare de stat. Măsurile au constat în asistența de urgență privind lichiditățile (AUL) și cele patru împrumuturi acordate de CGD înainte de naționalizarea BPN, în octombrie și noiembrie 2008.

Asistența de urgență privind lichiditățile (AUL)

(96) În ceea ce privește AUL, după cum au menționat autoritățile portugheze în observațiile la Decizia din 24 octombrie 2011, asistența de urgență privind lichiditățile acordată BPN înainte de naționalizare a fost decisă în mod independent de BP, aplicându-se o dobândă de penalizare, iar BPN a furnizat garanții, fără o garanție de stat.

(97) În momentul acordării asistenței de urgență privind lichiditățile (17 și 27 octombrie 2008) nu se luase nicio decizie privind solvabilitatea și naționalizarea BPN (întrucât aceste decizii au fost luate abia la începutul lunii noiembrie 2008). AUL nu făcea parte dintr-un pachet mai mare de ajutoare, ci, mai degrabă, infuzia de lichidități făcea parte din activitățile normale ale BP.

(98) Prin urmare, Comisia concluzionează că injecția de lichidități de la BP la BPN nu constituie ajutor de stat, în conformitate cu Comunicarea privind sectorul bancar ⁽¹⁾.

Împrumuturi acordate de CGD

Resurse de stat

(99) În ceea ce privește împrumuturile acordate de CGD, Comisia menționează că înainte de naționalizarea BPN, banca a primit de la CGD împrumuturi în valoare de 315 milioane EUR, și nu de 235 de milioane EUR ⁽²⁾.

(100) Comisia menționează că CGD este deținută integral de stat, care desemnează membrii consiliului de administrație. Pentru a stabili dacă împrumuturile pot fi imputate statului, trebuie să fie evaluate circumstanțele speciale în care acestea au fost acordate, pentru a se stabili dacă CGD a acționat din motive care nu corespund practicii comerciale uzuale. În acest scop, sunt relevante considerentele expuse în continuare:

(101) În primul rând, în momentul în care au fost acordate primele trei împrumuturi, în octombrie 2008, se cunoșteau deja dificultățile cu care se confrunta BPN. Conform autorităților portugheze, BPN se confrunta cu probleme de lichiditate încă din vara anului 2008, după cum o dovedesc schimbările importante care au avut loc la nivelul conducerii BPN (care a fost schimbată de două ori de la începutul anului 2008), auditarea BPN de către BP în iunie și diminuarea ratingului de către Moody's la Baa3 în 18 iulie 2008. Apoi, al doilea, al treilea și al patrulea împrumut au fost acordate după data de 22 octombrie 2008, moment în care BPN avea probleme grave de lichiditate. Conform autorităților portugheze, orice creditor care se conformează practicilor comerciale uzuale ar fi solicitat de la BPN informațiile necesare pentru a înțelege situația lichidităților și capacitatea de rambursare înainte de a-i prelungi un împrumut suplimentar și, astfel, ar fi cunoscut situația financiară precară a BPN.

(102) În al doilea rând, valoarea împrumuturilor era considerabilă comparativ cu bilanțul și pasivul BPN la acea vreme, ceea ce ar fi constituit o expunere individuală semnificativă a CGD la o bancă în dificultate.

(103) În al treilea rând, împrumuturile au fost acordate în octombrie și noiembrie 2008, la scurt timp după eșecul Lehman Brothers, într-un moment în care piețele inter-bancare erau în mare măsură inaccesibile, chiar și pentru

instituțiile financiare cele mai puternice, cu atât mai puțin pentru bănci care se confruntau cu dificultăți majore privind lichiditățile.

(104) Apoi, în ceea ce privește cel de al patrulea împrumut, Comisia evidențiază faptul că CGD nu numai că gestiona BPN în interesul statului în temeiul articolului 2 alineatul (7) din legea naționalizării, dar a obținut și o garanție de stat în temeiul articolului 2 alineatul (9) din legea naționalizării cu privire la toate creditele și lichiditățile pe care le-ar putea furniza BPN în contextul naționalizării și „ca substitut al statului“.

(105) Date fiind situația economică și financiară în general și, în special, dificultățile cunoscute ale BPN, era puțin probabil ca o altă instituție să fi acordat BPN finanțarea în cauză, fapt care explică motivul pentru care CGD a considerat măsurile acordate sub formă de lichidități ca fiind de natură „specială“ (a se vedea considerentul (25)).

(106) Pe baza acestor considerente, Comisia concluzionează că decizia CGD de a acorda BPN împrumuturile respective înainte de naționalizarea sa, nu a reprezentat o practică comercială uzuală. Decizia de a acorda împrumuturile trebuie considerată ca direct imputabilă statului. Prin urmare, împrumuturile constituie resurse de stat.

Avantaj

(107) Deoarece împrumuturile au permis BPN să obțină lichiditățile pe care altfel nu le-ar fi obținut pe piață, această finanțare a oferit BPN lichiditățile de care avea nevoie pentru a continua să funcționeze și să concureze, *inter alia*, pentru împrumuturi și depozite pe piețele de operațiuni bancare pe care era activă.

(108) Prin urmare, Comisia consideră că BPN a obținut un avantaj economic.

Selectivitate

(109) Măsurile în cauză sunt selective, deoarece favorizează numai BPN.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

(110) În ciuda observațiilor autorităților portugheze conform căreia BPN se afla numai pe locul nouă în sectorul bancar portughez înainte de naționalizare, împrumuturile provenite de la CGD au denaturat ori au amenințat să denatureze concurența prin faptul că au plasat BPN într-o poziție favorizată față de băncile concurente, permițându-i să obțină finanțarea pe care nu ar fi obținut-o în alt mod pe piață.

⁽¹⁾ Comunicarea Comisiei - Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul măsurilor adoptate în legătură cu instituțiile financiare în contextul actualei crize financiare mondiale, JO C 270, 25.10.2008, p. 8 punctul 51.

⁽²⁾ Luând în considerare informarea transmisă în 20 ianuarie 2012 care menționează acordarea unui împrumut de 80 de milioane EUR la 3 noiembrie 2008.

(111) Dat fiind faptul că, în momentul acordării împrumuturilor, BPN era activă la nivel național, european și internațional, inclusiv, de exemplu, prin filialele sale din Franța, măsurile au amenințat să afecteze și schimburile comerciale între statele membre.

Concluzie

(112) Prin urmare, Comisia consideră ce cele patru împrumuturi în valoare totală de 315 milioane EUR acordate de CGD în favoarea BPN în octombrie și noiembrie 2008 constituie ajutoare de stat.

6.1.1.2. Măsuri acordate după naționalizare, care nu sunt legate în mod specific de vânzarea către BIC

(113) Comisia a stabilit deja în Decizia din 24 octombrie 2011 că naționalizarea nu constituie un ajutor de stat în favoarea acționarilor BPN.

(114) Măsurile următoare, care nu au avut legătură cu vânzarea către BIC, au fost acordate după naționalizarea BPN:

(a) garanția de stat asupra obligațiilor emise de BPN și finanțate de CGD, inclusiv emiterea de efecte de comerț subscribe de CGD și utilizarea facilităților de creditare pe piața monetară oferite de CGD;

(b) transferul activelor și pasivelor la SVDS-urile deținute de stat.

Garanția de stat asupra obligațiilor emise de BPN

Resurse de stat

(115) Garanția de stat pentru efectele de comerț emise de BPN (și SVDS-urile) și subscribe de CGD, acordată pentru BPN după naționalizare, a fost finanțată direct de statul membru. În plus, în temeiul articolului 2 alineatul (9) din Legea naționalizării toate liniile de creditare și de finanțare oferite de CGD în favoarea BPN (și a SVDS-urilor) în contextul naționalizării urmau să fie garantate de statul portughez. Prin urmare, nu se poate contesta faptul că toate finanțările de la CGD către BPN (sau SVDS-urile) după naționalizare implică resurse de stat.

(116) În plus, trebuie menționat faptul că, după naționalizare, CGD a fost singura entitate care a finanțat BPN sau SVDS-urile și expunerea sa a crescut în timp odată cu ajungerea la scadență a altor pasive care nu au fost refinanțate de creditorii inițiali sau substituite cu împrumuturi de la alte instituții. Lipsa surselor de finanțare alternative pentru BPN nu este surprinzătoare, având în vedere că BPN se confrunta cu dificultăți financiare și un viitor precar, cunoscut în mod public.

Avantaj

(117) Garanțiile de stat au permis ca BPN să obțină asistență financiară într-o situație în care nu mai avea alte alternative pe piață.

(118) Garanțiile au permis BPN să își continue activitatea pe piață, să concureze pentru oportunități de afaceri (nu doar să își mențină afacerile, dar și pentru oportunități noi), precum și să își respecte obligațiile față de clienți și față de alți actori de pe piață.

(119) Pe baza celor de mai sus, Comisia concluzionează că garanțiile de stat conferă un avantaj economic asupra BPN.

Selectivitate

(120) Măsurile în cauză sunt selective deoarece favorizează o anumită entitate, BPN. Mai mult, în ceea ce privește linia de finanțare prin lichidități care se va menține după vânzare, aceste măsuri favorizează și entitatea combinată.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

(121) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine din Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(122) Garanțiile de stat acordate în favoarea BPN au permis acestei bănci să primească un quantum mare de finanțări care nu existau pe piață și au reprezentat un avantaj selectiv pentru BPN. Garanțiile au permis băncii să rămână pe piață și să își continue activitatea, fără a fi afectată de situația sa anterioară. Aceste garanții constituie ajutoare de stat.

Transferul de active la SVDS-uri

Resurse de stat

(123) Transferul anumitor active de la BPN la SVDS-uri, societăți deținute integral de statul membru, înseamnă că statul membru suportă toată responsabilitatea financiară a acestora, precum și toate riscurile pentru activele SVDS-urilor, din care cel puțin câteva nu mai pot fi recuperate. Prin urmare, măsurile implică resurse de stat.

Avantaj

- (124) Comisia consideră că transferul activelor la SVDS-uri, anterior vânzării, la o valoare contabilă de 3,9 miliarde EUR (cu deprecieri estimate la 1,8 miliarde EUR) implică un avantaj pentru BPN, deoarece nu a existat o transparență *ex ante*, activele nu au fost evaluate la prețul pieței, iar statul nu a fost remunerat în cadrul transferului.
- (125) Comisia consideră că transferul activelor la valoarea lor contabilă și nu la valoarea lor de piață conferă un avantaj economic pentru BPN în comparație cu concurenții săi.

Selectivitate

- (126) Măsurile în cauză sunt selective deoarece favorizează o anumită entitate, BPN.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

- (127) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

6.1.1.3. Măsuri acordate după naționalizare, în legătură cu vânzarea către BIC

- (128) În plus față de măsurile acordate în favoarea BPN după naționalizare, care nu au avut legătură cu vânzarea la BIC, s-au acordat și alte măsuri în legătură cu vânzarea către BIC. Acestea sunt:

- a) recapitalizarea BPN în vederea vânzării;
- b) transferul altor active și pasive la BPN în legătură cu vânzarea;
- c) dreptul BIC de a transfera statului creditele neperformante, după vânzare;
- d) transferul către stat, în vederea vânzării, a costurilor aferente riscurilor de litigiu;
- e) acordarea de către CGD entității combinate a unei linii de finanțare prin lichidități, după vânzare și menținerea unei linii de credit de efecte de comerț garantate de stat, în valoare de [150-500] milioane EUR, după vânzare.

Recapitalizarea BPN în vederea vânzării*Resurse de stat*

- (129) În 15 februarie 2012 BPN a fost recapitalizată cu 600 de milioane EUR. Această măsură a fost luată direct de către stat și prin intermediul resurselor de stat, în scopul vânzării către BIC.

Avantaj

- (130) Recapitalizarea în valoare de 600 de milioane EUR a BPN din 15 februarie 2012 a fost adaptată în așa fel încât BPN să primească un capital de [200-400] de milioane EUR în momentul vânzării. În cadrul ofertei depuse de BIC la 20 iulie 2011, ultima sumă reprezenta aproximativ [10-18]% din capitalul de bază de nivel 1. Depășește cu mult limita minimă legală (9 % din capitalul de nivel 1 la sfârșitul anului 2011 și 10 % din capitalul de nivel 1 la sfârșitul anului 2012) ⁽¹⁾.

- (131) Comisia consideră că infuzia de capital reprezintă un avantaj economic pentru BPN și pentru activitatea economică după vânzare. Avantajul rezultă din faptul că BPN dispune de capitalului necesar pentru a îndeplini și a depăși cerințele legislative datorită recapitalizării și din faptul că de această infuzie va dispune și entitatea combinată. Acest capital permite BPN, dar și entității combinate, să rămână activă pe piețe și să furnizeze credite noi, într-un context economic în care alți concurenți trebuie să reducă gradul de îndatorare.

Selectivitate

- (132) Măsurile avute în vedere sunt selective deoarece favorizează numai o anumită entitate - BPN și entitatea combinată care va continua activitatea economică după vânzare.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

- (133) Portugalia susține că BPN a continuat să își diminueze cota de piață după ce a fost naționalizată, iar entitatea combinată va avea o cotă de piață mai mică de 1 % din punct de vedere al creditelor la clienți, refugii pentru clienți sau produse bancare și mai puțin de 2 % pe celelalte piețe relevante. Cu toate acestea, măsurile denaturează sau amenință să denatureze concurența, deoarece plasează BPN și entitatea combinată după vânzarea către BIC pe o poziție avantajoasă comparativ cu băncile concurente. Surplusul de capital protejează activitatea economică a entității combinate de riscurile de investiții, cu care se confruntă alți competitori. De asemenea, crește posibilitatea ca ambii beneficiari să dispună și de alte finanțări, care pot facilita expansiunea BPN și a entității combinate pe viitor într-un context economic în care alți concurenți de pe piața portugheză trebuie să reducă gradul de îndatorare.

⁽¹⁾ A se vedea „Aviso de Banco de Portugal n° 3/2011” prin care se solicită instituțiilor de credit să atingă o rată a capitalului de bază de nivel 1 (core tier 1) de 9 % până la 31 decembrie 2011.

(134) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(135) Recapitalizarea BPN cu 600 de milioane EUR în 15 februarie 2012 reprezintă un ajutor de stat.

Transferul altor active și pasive de la BPN în legătură cu vânzarea

(136) Măsurile acordate în legătură cu vânzarea către BIC cuprind dreptul BIC de a solicita transferul, înainte de încheiere, a altor active și creanțe ale BPN, cum ar fi împrumuturi către alte instituții de credit, active fizice și financiare. Aceste măsuri cuprind și dreptul BIC de a transfera depozite evaluate la [...] bps peste rata de referință relevantă sau de a primi de la stat diferența de remunerare pentru astfel de depozite;

Resurse de stat

(137) Retragerea din cadrul BPN a anumitor împrumuturi și pasive (inclusiv depozite) selectate de BIC este finanțată direct de statul membru. Elementele retrase de la BPN vor fi fie transferate la valoarea contabilă la SVDS-uri, societăți deținute integral de statul membru, fie vor intra în responsabilitatea sa financiară. Prin urmare, statul membru va suporta sarcina financiară de a gestiona și de a lichida acele active și datorii. De asemenea, statul membru va fi nevoit să finanțeze diferența între dobânda aplicabilă depozitelor și pragul de evaluare de [...] bps peste rata de referință.

Avantaj

(138) Comisia consideră că transferul de active și pasive suplimentare la SVDS-uri înainte de vânzare este un avantaj pentru BPN și entitatea combinată, deoarece nu a existat o transparență *ex ante*, activele nu au fost evaluate la prețul lor de piață și statul nu a fost remunerat în cadrul transferului.

(139) Comisia consideră că transferul activelor la valoarea lor contabilă și nu la valoarea lor de piață conferă un avantaj economic pentru BPN și entitatea combinată, comparativ cu concurenții lor. BIC ar putea să aleagă liber activele care să fie retrase în temeiul acelei condiții din acordul-cadru, iar activele respective nu ar fi evaluate la prețul lor de piață și nici statul nu ar primi contravaloarea lor. Dimpotrivă, în măsura în care această opțiune reduce

APR-ul băncii BPN, va avea drept rezultat majorarea ratei capitalului de bază al băncii, și, în consecință, a capacității sale de a prelungi noi împrumuturi și de a rămâne activă pe piață. După vânzare, avantajul se va transfera entității combinate.

(140) Compensarea de către stat a diferenței dintre dobânda aplicabilă a depozitelor și pragul de evaluare de [...] bps peste rata de referință elimină niște costuri pe care BPN ar fi trebuit să le suporte în astfel de situații, conferindu-i astfel un avantaj.

Selectivitate

(141) Măsurile avute în vedere sunt selective deoarece favorizează numai o anumită entitate - BPN și activitatea economică care va fi continuată după vânzare.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

(142) Măsurile denaturează sau amenință să denatureze concurența deoarece plasează BPN și entitatea combinată după vânzarea către BIC într-o poziție favorizată comparativ cu băncile concurente, prin faptul că nu îi impune să reducă gradul de îndatorare, spre deosebire de ceilalți concurenți și permițând BPN și entității combinate să acorde mai multe credite economiei.

(143) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice un avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(144) Transferul unor active și datorii suplimentare (inclusiv depozite) din bilanțul BPN la SVDS-uri înainte de vânzare constituie un ajutor de stat.

Dreptul BIC de a transfera statului creditele neperformante după vânzare

(145) BIC are dreptul de a vinde înapoi în termen de [...] luni creditele neperformante pentru minimum [...] zile (până la maximum [...]%) din valoarea nominală a întregului portofoliu de împrumuturi selectat de BIC după ce s-a compensat cu depozitele existente) și pentru suma care depășește nivelul de provizionare ([...] milioane EUR).

Resurse de stat

- (146) Dreptul BIC de a retrage active și pasive suplimentare din bilanț după vânzare este finanțat direct de statul membru. Elementele retrase de la BPN vor fi fie transferate la valoarea contabilă la SVDS-uri, societăți deținute integral de statul membru, fie vor intra în responsabilitatea sa financiară. Prin urmare, statul membru va suporta sarcina financiară de a gestiona și de a lichida acele active.

Avantaj

- (147) Comisia consideră că posibilitatea de a retrage împrumuturi neperformante după vânzare permite BPN și entității combinate să își extindă activitatea și să acorde mai multe credite într-un context economic în care alți concurenți din Portugalia trebuie să reducă gradul de îndatorare. Într-adevăr, dacă s-ar menține același nivel al capitalurilor proprii, rata capitalului de bază al băncii s-ar majora prin eliminarea împrumuturilor neperformante și reducerea APR-ului. Drept urmare, s-ar majora capacitatea acesteia de a prelungi împrumuturi noi și de a se menține activă pe piață.
- (148) Entitatea combinată ar avea de asemenea un avantaj față de concurenți, care se confruntă cu deprecierea activelor de calitate inferioară, pe care trebuie să le absoarbă, fapt care limitează capitalul disponibil pentru împrumuturi noi. Dimpotrivă, entitatea combinată nu își va reduce baza de capital din cauza depreciilor și a valorii diminuate a portofoliului său de credite.
- (149) În plus, posibilitatea ca BIC să returneze statului creditele neperformante nu mai târziu de [...] după data vânzării ar putea deprecia APR-ul băncii și ar avea drept rezultat un capital de bază de nivel 1 mai mare decât nivelul de [10-18]% solicitat în oferta BIC din 20 iulie 2011. Comisia menționează angajamentul Portugaliei în acest sens, dacă Banco BIC sau entitatea combinată dorește să returneze creditele neperformante statului sau unei entități controlate de stat după vânzare, BIC va rambursa statului capitalul asociat acelor împrumuturi până la suma de [10-18]% din valoarea activelor ponderate în funcție de risc ale împrumuturilor și, în plus, va transfera creditele neperformante și va rambursa statului capitalul asociat acelor împrumuturi numai după ce a lichidat complet provizioanele disponibile în conturile BPN la data vânzării.

Selectivitate

- (150) Măsura în cauză este selectivă deoarece favorizează numai o anumită entitate - BPN și activitatea economică ce va fi continuată după vânzare.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

- (151) Măsura denaturează și amenință să denatureze concurența deoarece plasează BPN și entitatea combinată după vânzarea către BIC într-o poziție favorizată comparativ cu băncile concurente, prin faptul că nu îi impune să reducă gradul de îndatorare, spre deosebire de ceilalți concurenți și permite BPN și entității combinate să acorde mai multe credite economiei.
- (152) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

- (153) Măsura poate permite ca BPN și entitatea combinată, în lipsa unui angajament de a returna capitalul asociat împrumuturilor, să modifice retroactiv APR-ul băncii după vânzare. Această acțiune va duce la o capitalizare proporțională mai mare a băncii. Prin urmare, conferă un avantaj băncii și denaturează concurența cu alți competitori. Măsura constituie ajutor de stat.

Transferul către stat a riscurilor de litigiu*Resurse de stat*

- (154) Transferul către stat a riscurilor de litigiu ale BPN este o responsabilitate preluată de stat.

Avantaj

- (155) Prin preluarea unei obligații de la BPN, statul conferă un avantaj băncii și entității combinate în comparație cu concurenții acesteia, care trebuie să suporte obligații echivalente în bilanțul propriu.

Selectivitate

- (156) Măsura în cauză este selectivă deoarece favorizează numai o anumită entitate (BPN și entitatea combinată care rezultă după vânzarea către BIC).

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

- (157) Măsura oferă BPN un sprijin pentru capital și pentru entitatea combinată, în condițiile în care nu existau alternative pe piață și concurenții trebuie să suporte astfel de pasive în bilanțul propriu.

(158) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(159) Măsura oferă un sprijin pentru capital și constituie un ajutor de stat.

Acordarea de către CGD a unei linii de finanțare în valoare de 300 de milioane EUR, în favoarea entității combinate după vânzare și menținerea liniei de credit a efectelor de comerț în valoare de [150-500] milioane EUR în favoarea BPN

Resurse de stat

(160) Acordarea de către CGD a unei linii de finanțare cu lichidități de [150-350] de milioane EUR în favoarea entității combinate după vânzare și menținerea liniei de credit a efectelor de comerț în valoare de [150-500] milioane EUR acordate de CGD în beneficiul BPN după vânzare trebuie considerate ca imputabile statului, dacă se iau în considerare circumstanțele speciale în care au fost convenite.

(161) În primul rând, CGD este deținută integral de stat, care desemnează membrii în consiliul de administrație al acestei instituții. După cum s-a menționat la considerentul (100), CGD a fost desemnată prin lege să conducă BPN și a obținut și o garanție de stat în temeiul articolului 2 alineatul (9) din Legea naționalizării care se referă la toate liniile de credit și de finanțare care vor fi acordate BPN în contextul naționalizării și „ca substitut al statului”. Garanția este încă valabilă pentru linia de finanțare de [150-500] de milioane EUR.

(162) În al doilea rând, deciziile de acordare a liniilor de credit nu au fost luate în mod independent de CGD, ci s-au numărat printre condițiile de vânzare negociate între BIC și autoritățile portugheze.

(163) Acordarea de către CGD a unei linii de finanțare în valoare de [200-400] milioane EUR în favoarea entității combinate după vânzare și menținerea liniei de credit a efectelor de comerț în valoare de [150-500] milioane EUR după vânzare sunt, prin urmare, direct imputabile statului membru.

Avantaj

(164) Măsurile permit băncii BPN și entității combinate să aibă un acces rapid și necostisitor la finanțare.

(165) În ceea ce privește linia de credit de [200-400] de milioane EUR acordată de CGD în favoarea BIC, Comisia evidențiază faptul că îi va conferi entității combinate o rezervă, în cazul în care se vor înregistra fluxuri de ieșire după vânzare. O astfel de linie de credit nu a fost acordată de CGD niciunei alte entități, cu excepția entității combinate. Prin urmare, linia de credit reprezintă un avantaj economic pentru entitatea combinată.

(166) Menținerea unei linii de credit, garantat de stat, în valoare de [150-500] de milioane EUR până la [...] pe parcursul programului de efecte de comerț în derulare, conferă BPN și entității combinate un avantaj față de concurenți în ceea ce privește accesul la finanțare.

Selectivitate

(167) Măsurile în cauză sunt selective deoarece favorizează numai o anumită entitate (BPN și entitatea combinată care rezultă după vânzarea către BIC).

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

(168) Avantajul acordat BPN și entității combinate după vânzare denaturează concurența, cu atât mai mult dacă se ține seama de costurile tot mai mari ale împrumuturilor pe piața monetară.

(169) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și dat fiind faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(170) Acordarea de către CGD a unei linii de finanțare în valoare de [200-400] de milioane EUR în favoarea entității combinate după vânzare și menținerea liniei de credit a efectelor de comerț în valoare de [150-500] de milioane EUR în favoarea BPN constituie ajutor de stat.

6.1.1.4 Ajutor potențial acordat cumpărătorului

(171) Conform punctului 49 din Comunicarea privind sectorul bancar, pentru a garanta că nu se acordă sprijin celui care dorește să cumpere o instituție financiară vândută de stat, este important să fie respectate anumite cerințe, în special: procesul de vânzare să fie deschis, transparent, nediscriminatoriu și necondiționat, procesul de vânzare să se desfășoare în condițiile pieței și statul să maximizeze prețul de vânzare al activelor și pasivelor implicate.

(172) În ceea ce privește prima cerință, procesul de vânzare a fost inițiat ca o procedură de licitație deschisă și necondiționată, în schimb oferta depusă de BIC nu a fost una finală în ceea ce privește unele aspecte de ordin material ale tranzacției propuse, inclusiv măsura în care BIC intenționa să achiziționeze activele și pasivele BPN și numărul exact al filialelor și al angajaților pe care ar urma să le(i) preia. Toate aceste aspecte au fost discutate în cadrul unor negocieri bilaterale ulterioare între autoritățile portugheze și BIC, care au culminat cu semnarea acordului cadru la 9 decembrie 2011. Nici măcar acordul-cadru nu este final în ceea ce privește proporția exactă în care va fi cumpărată banca. În special, nu sunt stabilite activelor și obligațiile ce vor fi preluate de BIC, cu toate că se specifică în mod clar că BPN trebuie să aibă capitaluri proprii în valoare de [200-400] de milioane EUR la data vânzării. Cu alte cuvinte, nici oferta depusă de BIC la 20 iulie 2011, nici acordul-cadru nu menționează în mod clar ce anume cumpără BIC, dar în ambele se specifică un preț fix al achiziției.

(173) În acest sens, trebuie menționat faptul că acordul-cadru nu ar trebui să se abată de la condițiile specificate în oferta BIC din 20 iulie 2011, prin acordarea de avantaje suplimentare pentru BIC și/sau pentru entitatea combinată. Într-adevăr, având în vedere condițiile generale ale ofertei din 20 iulie 2011, nu ar fi greu pentru BIC să obțină concesiile suplimentare de la stat, de exemplu, reducând amploarea activelor și pasivelor pe care le achiziționează efectiv. Astfel de concesiile suplimentare ar duce la o rată de capital de nivel 1 mai mare decât cea specificată în oferta BIC din 20 iulie 2011, fără fi în contradicție cu condițiile de vânzare.

(174) Prin urmare, Comisia încurajează angajamentul Portugaliei de a limita gradul de capitalizare al BPN la data vânzării la [10-18]% din rata de capital de nivel 1, astfel cum se specifică în oferta BIC. Celălalt angajament al Portugaliei prin care BIC trebuie să compenseze capitalul asociat împrumuturilor neperformante pe care le-ar returna statului sau unui vehicul deținut de stat după vânzare garantează că rata de capital de nivel 1 nu va fi majorată în mod nejustificat după vânzare.

Resurse de stat

(175) După cum s-a arătat în secțiunea 6.1.1.3, toate măsurile acordate în legătură cu vânzarea către BIC implică resurse ale statului.

Avantaj

(176) În lipsa stabilirii capitalului de nivel 1 al BPN din oferta BIC din 20 iulie 2011 sau din acordul-cadru (amândouă specifică doar cuantumul maxim de capital de care trebuie să dispună BPN la momentul vânzării, fără să ia în considerare APR-ul băncii sau dreptul BIC de a selecta

activele și pasivele care să fie transferate SVDS-urilor înainte de vânzare), Comisia consideră că rata de capital de nivel 1 poate fi stabilită la un nivel mai mare decât cel menționat în ofertă. Conform informațiilor furnizate de autoritățile portugheze, [10-18]% din capitalul de nivel 1 este nivelul de capital menționat în oferta BIC din 20 iulie 2011.

(177) Cu toate acestea, Comisia menționează că Portugalia s-a angajat să limiteze gradul de capitalizare al BPN la data vânzării la [10-18]% din rata de capital de nivel 1, astfel cum se specifică în oferta BIC. Această condiție va permite statului să maximizeze prețul de vânzare al activelor și pasivelor în cauză. Angajamentul este necesar pentru a se garanta că nu se conferă niciun avantaj pentru BIC.

(178) În plus, dacă își exercită dreptul de a transfera statului alte împrumuturi neperformante după vânzare, BIC poate reduce și mai mult proporția în care cumpără banca, majorând astfel rata de nivel 1 pentru entitatea combinată la un nivel mai mare decât cel propus în oferta BIC din 20 iulie 2011. Acest fapt poate constitui un alt avantaj pentru BIC. Celălalt angajament al Portugaliei prin care BIC trebuie să compenseze capitalul asociat împrumuturilor neperformante pe care le-ar returna statului sau unui vehicul deținut de stat după vânzare garantează că rata de capital de nivel 1 nu va fi majorată din nou după vânzare. Acest angajament este necesar pentru a nu se acorda un avantaj în favoarea BIC.

Selectivitate

(179) Măsurile în cauză sunt selective deoarece favorizează o anumită entitate, adică BIC și, implicit și entitatea combinată.

Denaturarea concurenței și impactul asupra comerțului

(180) Având în vedere poziția ocupată de BPN în sectorul financiar portughez și faptul că acest sector este deschis unei concurențe puternice la nivelul Uniunii, precum și faptul că BPN concurează cu un număr mare de filiale ale unor bănci străine în Portugalia, Comisia consideră că orice avantaj acordat din resurse de stat poate afecta schimburile comerciale în cadrul Uniunii și poate denatura concurența în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat.

Concluzie

(181) Ținând cont de angajamentele Portugaliei, Comisia poate concluziona că rezultatele finale ale procesului, inclusiv elementele convenite cu BIC în acordul-cadru, nu ar fi modificat rezultatele procedurii de licitație și că nu se conferă niciun avantaj în favoarea BIC prin procesul de vânzare.

6.1.2 Cuantificarea ajutorului

- (182) BPN și entitatea combinată care va continua activitatea economică a BPN beneficiază de mai multe măsuri de ajutor de stat, după cum urmează:

Tabelul 1

Măsuri de asistență acordate BPN și entității combinate

Descriere	Valoare în milioane EUR
a. Împrumuturi acordate de CGD înainte de naționalizare	315
b. Transferul de active în valoare de 3,9 miliarde EUR la SVDS-uri înainte de procedura de licitație	Între 1 800 și 4 000
c. Infuzie de capital de la stat la 15 februarie 2012	600
d. Linii de finanțare cu lichidități acordate de CGD în favoarea BPN (la 31 decembrie 2011)	[150-500]
din care sunt acoperite de o garanție de stat explicită	[200-400]
e. linii de finanțare solicitate de BIC pentru entitatea combinată	
din care valoarea liniei menținute pentru programul efectelor de comerț	400
din care noua linie de finanțare	300

- (183) În primul rând, trebuie menționat faptul că aceste măsuri de sprijin nu trebuie să fie analizate în mod cumulativ, deoarece, conform autorităților portugheze, unele măsuri au înlocuit altele (de exemplu, împrumuturile inițiale acordate de CGD înainte de naționalizare au fost înlocuite de emiterea efectelor de comerț de către BPN după naționalizare).
- (184) Măsurile b și c fie implică infuzii de capital, fie sunt echivalente unor infuzii de capital. Acestea însumează minimum 3 miliarde EUR sau aproximativ 50 % din bilanțul BPN înainte de naționalizare. În plus, valoarea totală a garanțiilor de stat pentru programul de emisiuni de efecte de comerț acordate de Portugalia în favoarea BPN de la naționalizare însumează 5 miliarde EUR, din care 4,5 miliarde EUR au fost utilizați până la 31 decembrie 2011.
- (185) În plus, BIC mai are dreptul să transfere depozite evaluate peste [...] bps sau să solicite statului să ramburseze diferența, cu costuri estimate de Portugalia la aproximativ [...] EUR. În fine, transferul către stat al costurilor

afereente litigiilor și transferul către SVDS-uri al altor active și pasive, inclusiv credite neperformante din bilanțul BPN în contextul efectuării vânzării implică alte ajutoare, considerate de Portugalia ca necuantificabile.

6.2 Compatibilitatea diferitelor măsuri de sprijin: punerea în aplicare a articolului 107 alineatul (3) litera (b) din TFUE

- (186) În temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia are dreptul să declare un ajutor ca fiind compatibil cu piața internă dacă are rolul de a „remedia perturbarea gravă a economiei statului membru“.
- (187) Comisia a recunoscut faptul că criza financiară globală poate cauza perturbări grave în economia unui stat membru și că măsurile de sprijinire a băncilor pot să remedieze aceste perturbări. Această analiză a fost confirmată în Comunicarea privind sectorul bancar⁽¹⁾, Comunicarea privind activele depreciate⁽²⁾ (CAD) și Comunicarea privind restructurarea⁽³⁾. Comisia este în continuare de părere că ajutoarele de stat pot fi aprobate în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din Tratat în scopul remedierii crizei de pe piețele financiare. Comisia a confirmat această perspectivă prin adoptarea Comunicării privind prelungirea în 2011, prin care termenul de punere în aplicare a normelor privind ajutoarele de stat în cadrul măsurilor de sprijinire a băncilor în contextul crizei financiare se prelungește până la 31 decembrie 2011⁽⁴⁾.
- (188) Portugalia a fost afectată dramatic de criza economică și financiară. Efectele acestei crize au fost confirmate prin diferitele decizii ale Comisiei⁽⁵⁾ prin care se aprobă măsurile adoptate de autoritățile portugheze în scopul combaterii crizei financiare. În plus, trebuie să se țină cont de situația economică și financiară dificilă care a pus Portugalia în poziția de a solicita oficial asistență internațională la 7 aprilie 2011, fapt care a condus la semnarea Mdl din 17 mai 2011.

⁽¹⁾ JO C 10, 15.1.2009, p. 2.

⁽²⁾ Comunicare a Comisiei privind tratarea activelor depreciate în sectorul bancar comunitar, JO C 72, 26.3.2009, p. 1.

⁽³⁾ Comunicare a Comisiei privind restabilirea viabilității și evaluarea măsurilor de restructurare luate în sectorul financiar, în contextul crizei actuale, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat, JO C 195, 19.08.2009, p. 9.

⁽⁴⁾ Comunicare a Comisiei privind aplicarea, începând cu 1 ianuarie 2012, a normelor privind ajutoarele de stat în cazul măsurilor de sprijin în favoarea băncilor, în contextul crizei financiare, JO C 356, 6.12.2011, p. 7.

⁽⁵⁾ Decizia Comisiei din 29 octombrie 2008 privind ajutorul de stat NN60/2008 – Schema de garantare portugheză, JO C 9, 14.01.2009 și rectificarea, JO C 25, 31.01.2009, prelungită prin Decizia Comisiei din 22 februarie 2010 privind cauza referitoare la ajutorul de stat N51/2010, JO C 96, 16.04.2010, prelungită ulterior prin Decizia Comisiei din 23 iulie 2010 privind cauze referitoare la ajutorul de stat N315/2010, JO C 283, 20.10.2010, prelungită ulterior prin Decizia Comisiei din 21 ianuarie 2011 privind cauza referitoare la ajutorul de stat SA.32158, JO C 111, 9 aprilie 2011, prelungită ulterior prin Decizia Comisiei din 21 decembrie 2011 privind ajutorul de stat SA.34034, nepublicată.

(189) Comisia consideră că falimentul nedeclarat al BPN va avea consecințe grave asupra economiei portugheze. Prin urmare, măsurile pot fi evaluate în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din Tratat.

6.3 Compatibilitatea în temeiul Comunicării privind restructurarea

(190) Comunicarea privind restructurarea prevede măsurile de acordare de ajutoare de stat aplicabile în cazul restructurării instituțiilor financiare în contextul crizei actuale. Conform Comunicării privind restructurarea, pentru a fi compatibilă cu articolul 107 alineatul (3) litera (b) din Tratat, restructurarea unei instituții financiare în contextul crizei financiare actuale trebuie să:

- (i) să conducă la restabilirea viabilității băncii;
- (ii) să includă o contribuție proprie suficientă din partea beneficiarului (partajarea sarcinii);
- (iii) să conțină suficiente măsuri de limitare a denaturării concurenței.

6.3.1 Viabilitate

(191) La punctele 9 și 10 din Comunicarea privind restructurarea se prevede că statul membru ar trebui să furnizeze un plan de restructurare cuprinzător și detaliat, care să ofere informații complete privind modelul comercial. În plan ar trebui să fie identificate cauzele dificultăților cu care se confruntă instituția financiară și alternativele la planul de restructurare propus.

(192) Planul de restructurare ar trebui să dovedească că strategia băncii are la bază un concept coerent și să arate că banca a redevenit viabilă pe termen lung fără a se baza pe sprijin de la stat.

(193) La punctul 17 din Comunicarea privind restructurarea se confirmă faptul că vânzarea (parțială) a instituției financiare unui terț poate ajuta la restabilirea viabilității. În cazul de față, Comisia a observat că autoritățile portugheze au ales să vândă BPN printr-un proces de licitație. Drept urmare, societatea bancară va fi vândută către BIC după efectuarea anumitor rectificări, iar activele selectate vor fi transferate SVDS-urilor cu scopul de a fi lichidate în timp. Prin urmare, Comisia trebuie să evalueze dacă activitatea bancară a BPN, care va deveni o parte a societății cumpărătorului (entitatea combinată) este viabilă.

(194) În Decizia din 24 octombrie 2011, Comisia a arătat că nu a primit un plan de afaceri care să demonstreze în mod eficace viabilitatea BPN ca entitate integrată a BIC și,

prin urmare, nu a putut să ajungă la o concluzie în acest sens. Portugalia a depus un plan de afaceri detaliat pentru BPN ca entitate integrată în BIC sub forma Planului de restructurare din ianuarie 2012 (inclusiv informații suplimentare referitoare la activitate și viabilitate transmise în 3 februarie 2012).

(195) Conform Planului de restructurare din ianuarie 2012, partea din BPN care este vândută BIC are un bilanț foarte redus, de aproximativ [...] miliarde EUR, comparativ cu bilanțul BPN la momentul naționalizării.

(196) Împreună cu activele BIC, entitatea combinată va deține active cumulate în valoare de [...] miliarde.

(197) Bilanțul BPN la momentul vânzării în beneficiul BIC conține numai activitățile cele mai viabile și cele mai bune active ale băncii. În special, portofoliul de împrumuturi transferat către BIC a fost curățat și majoritatea activelor nelichide au fost transferate la SVDS-uri.

(198) Obligațiile BPN constau în principal din depozite retail însumând 1 669 milioane EUR și datorii subordonate în valoare de 246 milioane EUR.

Tabelul 2

BPN după vânzare și după infuzia de capital (Pro forma) ⁽¹⁾

	Milioane EUR
Numerar, bănci centrale și instituții de credit	[...]
Împrumuturi nete acordate clienților	[...]
Alte active	[...]
TOTAL ACTIVE	[...]
Depozite	[...]
Alte pasive	[...]
Datoria subordonată	[...]
TOTAL PASIVE	[...]
Capital propriu	[...]
TOTAL PASIVE ȘI CAPITAL PROPRIU	[...]

⁽¹⁾ Document depus de Portugalia, datat 17 februarie 2012, anexa II.

- (199) Măsurile de restructurare inițiate deja de administratorii interimari vor fi continuate de BIC, pentru remedierea cauzelor specifice ale problemelor BPN.
- (200) După cum s-a menționat la considerentul (24) de mai sus, conducerea a fost înlocuită în întregime. Având în vedere circumstanțele speciale care au condus la naționalizarea BPN și, în special, numeroasele cazuri de presupusă fraudă comise de membrii fostei conduceri a băncii, noua conducere a inițiat mai multe proceduri judiciare ⁽¹⁾ pentru a apăra interesele băncii. Procedurile de evaluare a riscurilor au fost reformate complet, pentru a se pune în aplicare cele mai bune practici.
- (201) Noua administrație a BPN s-a concentrat asupra optimizării structurii costurilor și a adoptat o serie de inițiative de reducere a costurilor operaționale. În perioada decembrie 2008 - decembrie 2010, costurile operaționale au fost reduse cu aproximativ [...] milioane EUR, iar costurile cu personalul au fost reduse cu aproximativ [...] milioane EUR.
- (202) Conform Planului de restructurare din ianuarie 2012, strategia BIC se axează pe activitățile principale reprezentând servicii bancare cu amănuntul și pe exploatarea rețelei BPN pentru a o transforma într-o bancă de referință în tranzacțiile comerciale și financiare dintre Portugalia și Angola.
- (203) Planul are la bază ipoteze macroeconomice subiacente avizate, dacă se ține cont de situația actuală a piețelor din Portugalia, în care previziunile economice situează țara în recesiune până în 2014.
- (204) Previziunile financiare indică faptul că la sfârșitul perioadei de restructurare (31 decembrie 2016) se preconizează că entitatea combinată, chiar într-un scenariu de criză, va putea să își acopere costurile și va avea o rată a rentabilității financiare de [1-10]%
- (205) Capitalul de bază inițial estimat va fi cu mult peste cerințele minime de capital, cu o rată de nivel 1 de aproximativ [10-18]%, datorită infuziei de capital din partea statului.
- (206) Ca urmare a infuziei semnificative din partea statului, ratele de capital estimate ale băncii în timpul și la sfârșitul perioadei de restructurare sunt preconizate că vor rămâne peste cerințele minime, protejând, astfel,

solvabilitatea băncii. Conform planului de afaceri furnizat de Portugalia și prevăzut în Planul de restructurare din ianuarie 2012, într-un scenariu de bază capitalul de nivel 1 la sfârșitul perioadei de restructurare (31 decembrie 2016) va fi de [8-12]%, cu puțin peste cerințele legislative minime de 10 % stabilite de BP începând cu 2012 ⁽²⁾, iar într-un scenariu pesimist, capitalul va fi cu puțin sub acest prag, la ([7-11]%), după cum se demonstrează în figura 1 anexată alineatului (207).

- (207) Se preconizează că evoluția va fi rezultatul, în principal, al nevoii de a pune în aplicare planul de afaceri prezentat în Planul de restructurare din ianuarie 2012 prin acordarea unui volum mai mare de credite economiei, precum și al impactului rezultatelor negative din primii ani ai planului de restructurare. Rezultatele negative vor fi cauzate de structura costurilor încă ridicate ale băncii, comparativ cu volumul de afaceri, combinat cu costurile pe care le va suporta BIC în procesul de restructurare.

Figura 1

Previziunile pentru entitatea combinată BPN/BIC în scenariul de bază, 2012-2016

[...]

- (208) În ceea ce privește lichiditatea, planul de afaceri se bazează în principal pe depozite, cu o creștere preconizată a depozitelor de aproximativ [1-10]% pe an. Comisia consideră că finanțarea în mod constant a entității combinate prin intermediul depozitelor este o caracteristică importantă a planului de restructurare. Dacă se ține cont de dimensiunile mici ale entității combinate și de posibilitatea sa de expansiune, previziunile privind evoluția depozitelor sunt credibile.
- (209) În același timp, Comisia consideră că, pentru a garanta viabilitatea entității combinate, ar trebui să nu existe stimulente care să înlocuiască depozitele cu o finanțare interbancară. În aceeași perspectivă, este important ca remunerarea liniei de finanțare solicitată de BIC pentru a compensa posibilitatea pierderii unor depozite să fie majorată la minimum Euribor +[...] bps. Angajamentul Portugaliei în acest sens este necesar pentru a asigura compatibilitatea cu piața internă a sprijinului în timpul restructurării, având în vedere faptul că [...] are un număr substanțial de depozite, remunerate în prezent în plus față de Euribor +[...] bps, un nivel la care BIC poate alege să nu păstreze acele depozite. Dacă remunerarea în cadrul noii linii de credit nu ar fi stabilită la un nivel care să stimuleze BIC să mențină nivelul depozitelor în conformitate cu Planul de restructurare din ianuarie 2012, BIC poate fi determinat să substituie depozitele cu o finanțare mai ieftină de la CGD. Această substituție poate îmbunătăți profitul pe termen scurt al entității combinate, dar în același timp ar diminua perspectiva viabilității sale pe termen lung.

⁽¹⁾ Inclusiv 45 de acțiuni împotriva fostei conduceri a BPN, 25 de proceduri civile și 20 de proceduri penale.

⁽²⁾ A se vedea Nota *Banco de Portugal* din 10 mai nr. 3/2011, Jurnalul oficial nr. 95, seria II.

- (210) În acest sens, trebuie menționat faptul că la o valoare Euribor +[...] bps, linia de credit este acordată în condiții mult mai favorabile decât ar fi putut să obțină BIC pe piață. Cu toate că nu a primit o evaluare comparativă a tranzacțiilor similare de pe piață, Comisia menționează că este puțin probabil să existe pe piață o linie de credit pe o durată și cu un volum similare, chiar și la niveluri de dobândă mai mari. În plus, Comisia consideră instructiv faptul că remunerarea împrumuturilor acordate de CGD [...] a fost fixată la Euribor [...] luni +[...] bps.
- (211) Pe baza celor de mai sus, Comisia nu mai are îndoiele privind viabilitatea BPN.

6.3.2 Sprijin limitat la minimum și partajarea sarcinilor

- (212) Comunicarea privind restructurarea prevede că beneficiarul trebuie să aibă o contribuție adecvată pentru a limita la minimum sprijinul acordat pentru a limita denaturarea concurenței și pentru a aborda aspectul privind riscul moral. În acest scop: a) atât costurile de restructurare, cât și cuantumul ajutorului ar trebui să fie limitate și b) este necesară o contribuție proprie semnificativă.
- (213) Principiile privind participarea băncii beneficiare cu o contribuție proprie în etapa de restructurare sunt prezentate în secțiunea 3 din Comunicarea privind restructurarea. Este necesar ca (i) ajutorul de restructurare să fie limitat la minimum pentru a se acoperi costurile necesare restabilirii viabilității; (ii) banca beneficiară să utilizeze în cea mai mare măsură posibilă resurse proprii pentru a finanța restructurarea, de exemplu, prin vânzarea de active și (iii) costurile asociate restructurării să fie suportate în mod adecvat de cei care au investit în bancă prin absorbirea pierderilor cu ajutorul capitalului disponibil și prin achitarea unei remunerații corespunzătoare intervențiilor statului. Obiectivul privind partajarea sarcinilor are două scopuri: de a limita denaturarea concurenței și de a soluționa chestiunea privind riscul moral ⁽¹⁾.
- (214) Un plan de restructurare ar trebui să prezinte în mod clar faptul că ajutorul a fost menținut la nivel minim. Costurile de restructurare nu ar trebui să fie suportate numai de stat, ci într-o proporție cât mai mare posibil și de cei care au investit în bancă. Cu alte cuvinte, banca și acționarii care dețin capital ar trebui să contribuie la restructurare într-o măsură cât mai mare cu resurse proprii. Ajutorul de restructurare ar trebui să fie limitat la acoperirea costurilor necesare pentru ca banca să redevină viabilă. În consecință, nu se vor acorda resurse din bugetul public unei întreprinderi care le-ar putea utiliza pentru a finanța activități care denaturează piața și care nu au legătură cu procesul de restructurare, cum ar fi achizițiile ⁽²⁾.

Limitarea la minimum a ajutorului

- (215) În ceea ce privește limitarea la minimum a ajutorului, la punctul 23 din Comunicarea privind restructurarea se arată că ajutorul pentru restructurare ar trebui să se limiteze la acoperirea costurilor necesare pentru restabilirea viabilității.
- (216) În acest scop, Comisia trebuie să evalueze, mai întâi, observațiile autorităților portugheze conform cărora costurile asociate vânzării BPN către BIC sunt mai reduse decât costurile pe care le-ar fi suportat Portugalia dacă BPN era lichidată; dacă ajutorul acordat pentru restructurarea BPN a fost menținut la un nivel minim necesar.

Comparație vânzare/lichidare organizată

- (217) În Decizia din 24 octombrie 2011, Comisia a pus sub semnul întrebării mai multe aspecte din comparația cantitativă dintre cele două scenarii, astfel cum au fost prezentate de Portugalia la acea vreme.
- (218) Planul de restructurare din ianuarie 2012 include o comparație actualizată între cele două scenarii, în care sunt modificate ipotezele inițiale pentru a se aborda principalele îndoiele exprimate de Comisie în Decizia din 24 octombrie 2011, care se refereau la costurile suportate în cazul unei lichidări. Portugalia s-a referit, în special, la reducerea (*haircut*) împrumuturilor și la titularii de obligațiuni subordonate.
- (219) Portugalia a oferit informații, în special, cu privire la o evaluare comparativă alternativă în ceea ce privește ipotezele sale referitoare la reducerea (*haircut*) valorii contabile cu 30-50 % la vânzarea creditelor. Portugalia a mai furnizat și valorile finale ale creditelor preluate în cele din urmă de BIC, valori necunoscute atunci când s-a efectuat prima comparație, la 17 februarie 2012. De asemenea, din scenariul lichidării organizate a eliminat rambursarea pentru anumiți titulari de obligațiuni subordonate, astfel cum se menționează la considerentul (221).
- (220) Comisia consideră că, dacă se ține seama de situația economică actuală și de reducerea substanțială a gradului de îndatorare în sectorul bancar, se justifică aplicarea unei reduceri (*haircut*) la vânzarea unui portofoliu de credite. De asemenea, dacă împrumuturile sunt menținute până la scadență, statul va trebui să suporte costurile de finanțare, precum și riscul de credit până la scadență. Prin urmare, Comisia poate să accepte nivelul mai mic estimat al marjei de ajustare furnizat de Portugalia, adică o reducere (*haircut*) de [20-50] %.

⁽¹⁾ A se vedea punctul 22 din Comunicarea privind restructurarea.

⁽²⁾ A se vedea cauza T-17/03 *Schmitz-Gotha Fahrzeugwerke GmbH* / Comisia, Rec. II-1139, [2006].

(221) În ceea ce privește titularii de obligațiuni subordonate, Comisia înțelege că valoarea totală de 245 de milioane EUR conține o serie de emisiuni. Este posibil ca [...] Portugalia a prezentat comparația, după o evaluare juridică a condițiilor fiecărei emisiuni, [...].

(222) În Tabelul 3 prezintă estimarea fluxurilor de intrări/ieșiri, ținând cont de ipotezele menționate la considerentele (219)-(221) de mai sus. Estimarea ține cont exclusiv de costurile marginale aferente celor două scenarii (și nu de costurile suportate deja) și are la bază datele din bilanțul BPN în momentul vânzării în favoarea BIC ⁽¹⁾.

Tabelul 3

Comparație între scenariul privind vânzarea în favoarea BIC și scenariul privind lichidarea organizată (datele sunt exprimate în milioane EUR).

		Vânzarea la BIC	Lichidare
IEȘIRI			
1	Plata finanțării către instituțiile de credit		[...] ⁽¹⁾
2	Plata depozitelor de la clienți		[...]
3	Majorarea capitalului	[...]	
4	Titularii de obligațiuni subordonate, fără emisiunile permanente TBC		[...]
<i>Total fluxuri de ieșire</i>		[...]	[...]
		Vânzarea la BIC	Lichidare
INTRĂRI			
5	Vânzarea împrumuturilor clienților [2,114 milioane EUR după reducerea (haircut) de 30 %]		[...]
6	Rambursarea depozitelor și împrumuturi la instituțiile de credit		[...] ⁽²⁾
7	Prețul de vânzare al BPN	[...]	
8	Prima de vânzare a depozitelor - 2 % din balanța depozitelor		[...]
<i>Total intrări</i>		[...]	[...]
DIFERENȚA ESTIMATĂ		[...]	[...]

⁽¹⁾ Valoarea datoriilor către instituții de credit, preluate de BIC înainte de injecția de capital de la stat.

⁽²⁾ Valoarea lichidităților și a creditelor de la instituții de credit, preluate de BIC înainte de injecția de capital de la stat.

(223) În ansamblu, opțiunea de a lichida în mod organizat, în care statul ar plăti toate depozitele (altele decât cele ale creditorilor subordonați care dețin obligațiuni pe termen nelimitat) și în care statul ar plăti toată expunerea la instituțiile de credit, ar fi mai costisitoare decât opțiunea de a vinde în favoarea BIC.

(224) Comisia recunoaște incertitudinile asociate mai multor ipoteze, mai precis, posibilitatea de a recupera creditele transferate la BIC. Ar trebui să se țină seama de faptul că o lichidare organizată ar putea avea efecte negative de contaminare asupra încrederii în tot sectorul bancar și asupra ratingului datoriei suverane a statului membru.

(225) Pe baza informațiilor disponibile, Comisia concluzionează că opțiunea de a restructura banca, adică vânzarea în favoarea BIC, contribuie la păstrarea la minimum a cuantumului ajutorului acordat.

Ajutor limitat la minimum pentru restructurarea BPN

(226) BPN a primit un ajutor semnificativ înainte și după naționalizare, astfel cum s-a menționat la considerentele (182)-(185). Ajutorul a fost necesar pentru a menține banca pe linia de plutire în perioada în care se aplicau măsurile de restructurare alese, adică vânzarea părților viabile către BIC și lichidarea în timp a activelor negative. În urma restructurării, BPN va dispărea ca bancă independentă. Activitatea din domeniul serviciilor cu amănuntul care va fi preluată de BIC, are un bilanț mai mic de 35 % față de cel al BPN înainte de naționalizare. În condițiile de piață actuale, aceste măsuri (și, în special, separarea activelor din sectorul bancar de servicii cu amănuntul în cadrul SVDS-urilor)sunt strâns legate de viabilitatea băncii care va rămâne pe piață. Afacerile și activitățile care nu țineau de operațiunile bancare cu amănuntul au fost transferate la SVDS-uri pentru a fi lichidate în timp. Comisia recunoaște că s-au înregistrat întârzieri mari în punerea în aplicare a restructurării BPN din cauza circumstanțelor excepționale care au afectat economia Portugaliei și au dus la semnarea MdI din 17 mai 2011.

(227) După cum se menționează în Decizia din 24 octombrie 2011, BIC solicită măsuri suplimentare, în plus față de măsurile adoptate înainte de vânzarea BPN, astfel cum sunt prezentate la considerentul (56).

(228) În Decizia din 24 octombrie 2011, Comisia a pus întrebarea dacă infuzia de capital solicitată de BIC a reprezentat valoarea minimă necesară pentru a garanta viabilitatea. Dacă se ține cont de modificările bilanțului solicitate de BIC în oferta sa din 20 iulie 2011 și situațiile financiare ale BPN din 2011, Portugalia a estimat că un nivel de capital de [200-400] de milioane EUR reprezintă o rată a capitalului de bază de nivel 1 de [10-18] %.

- (229) Portugalia susține că nivelul de capital a rezultat în urma procedurii de licitație, dacă se ține cont și de prețul pe care BIC îl va plăti statului (40 de milioane EUR). Acest lucru este justificat prin costurile de reorientare a activităților principale ale băncii și prin nevoia de a menține o rezervă de capital suficientă. Portugalia consideră că rezerva este adecvată pentru a se menține un nivel suficient de capital propriu în special în primii ani ai integrării, când se va ține cont și de reputația negativă a BPN și de situația economică dificilă din țară.
- (230) Trebuie menționat faptul că, în conformitate cu Planul de restructurare din ianuarie 2012, se estimează că rata de capital va atinge [8-12]% la sfârșitul celui de al patrulea an după data vânzării, iar, într-un scenariu pesimist, va atinge [7-11]% (cu puțin sub pragul minim legal în Portugalia, de 10 %).
- (231) Prin urmare, Comisia poate concluziona că un nivel de capital egal cu o rată a capitalului de bază de nivel 1 de [10-18]% este rezultatul procedurii de licitație și este necesar pentru a asigura viabilitatea băncii, în baza Planului de restructurare din ianuarie 2012.
- (232) De asemenea, Comisia consideră drept un element pozitiv în acordul-cadru, angajamentul BIC de a nu distribui dividende sau alte beneficii similare acționarilor în legătură cu BPN, pentru o perioadă de cinci ani. Scopul acestui angajament este de a garanta că infuzia de capital în BPN nu va părăsi imediat banca sub forma resurselor distribuite acționarilor.
- (233) Cu toate acestea, activele preluate în final de BIC sunt diferite de cele prezentate în oferta BIC din 20 iulie 2011 și, de asemenea, BIC își rezervă dreptul de a returna creditele neperformante. Prin urmare, Comisia consideră că, pentru a menține la minimum ajutorul acordat, orice reducere a APR-ului care rezultă din restituirea împrumuturilor către stat ar trebui să fie însoțită de o diminuare de capital corespunzătoare, ajustată la [10-18]% din reducerea APR-ului. Diminuarea capitalului s-ar putea efectua sub forma unei reduceri (haircut) a valorii contabile a creditelor restituite statului.
- (234) Comisia menționează că BIC a sugerat că entitatea combinată ar putea să mențină o rată a capitalului de bază de nivel 1 de [10-18]% în cazul în care ar returna creditele neperformante, prin extinderea creditelor noi în economie. Comisia consideră că o astfel de măsură nu ar limita la minimum ajutorul, din motivele următoare. Mai întâi, rata capitalului propriu al BIC înainte de vânzare va fi mai mică de [10-18]% la data vânzării. Prin urmare, imediat ce BPN va fuziona cu BIC, nivelul capitalului de bază de nivel 1 al entității combinate se va diminua (după cum se menționează în Planul de restructurare din ianuarie 2012). În consecință, dacă entitatea combinată ar menține o rată a capitalului de nivel 1 de [10-18]% după fuziune, va avea o capitalizare mai mare decât cea preconizată chiar de BIC. În al doilea rând, Planul de restructurare din ianuarie 2012 ia deja în considerare credite noi către economie, stabilind astfel un nivel suficient al ratei capitalului de nivel 1 la [10-18]% la momentul vânzării. Prin urmare, nu este necesar să se direcționeze mai mult capital pentru crearea de împrumuturi noi, decât cel stabilit în Planul de restructurare din ianuarie 2012. În acest sens, Comisia vede în termenii pozitivi angajamentul Portugaliei ca rata capitalului de bază de nivel 1 a BPN la data vânzării către Banco BIC să nu fie mai mare de [10-18]%, și, în cazul în care creditele neperformante sunt transferate statului sau unei entități controlate de stat după vânzare, Banco BIC sau entitatea combinată va transfera statului sau unei entități controlate se stat orice capital asociat acelor împrumuturi în proporție de [10-18]% din activele ponderate la risc ale împrumutului.
- (235) În plus, Comunicarea privind restructurarea prevede impunerea unei restricții privind achizițiile, pentru a se păstra la minimum ajutorul acordat. La punctul 23 din Comunicarea privind restructurarea se menționează în mod explicit că „o întreprindere nu trebuie să beneficieze de resurse publice care ar putea fi folosite pentru finanțarea activităților care distorsionează piața și care nu sunt legate de procesul de restructurare. De exemplu, achiziționarea de titluri de participare ale altor întreprinderi sau realizarea unor investiții noi nu poate fi finanțată prin ajutoare de stat, decât în cazul în care acest lucru este esențial pentru restabilirea viabilității unei întreprinderi.”
- (236) Comisia a constatat că în Planul de restructurare din ianuarie 2012 s-a menționat faptul că entitatea combinată va deveni viabilă și că ar trebui să realizeze o rată de rentabilitate a capitalului acceptabilă și chiar se preconizează realizarea unui profit. Restabilirea viabilității nu depinde de achiziții. Dimpotrivă, Comisia consideră că o restricție privind achizițiile va garanta că infuzia de capital considerată necesară în procesul de restructurare va rămâne în bancă, prin urmare, va contribui la viabilitatea acesteia. În acest sens, Comisia consideră necesar angajamentul Portugaliei de a pune în aplicare o restricție privind achizițiile, pentru a asigura compatibilitatea pe piața internă a procesului de restructurare.

Contribuția proprie

- (237) În ceea ce privește contribuția beneficiarului, Comunicarea privind restructurarea impune ca statul să nu fie singurul care suportă costurile de restructurare, ci și foștii investitori și acționari ai băncii. Această cerință garantează că băncile salvate preiau responsabilitățile adecvate pentru consecințele comportamentului din trecut și generează stimulente corespunzătoare pentru un comportament viitor.

- (238) În cazul de față, opinia Comisiei este pozitivă cu privire la faptul că acționarii au pierdut cota aferentă din profitul băncii, fără a mai fi compensați. Astfel, aceștia participă în mod corespunzător la partajarea sarcinilor pentru o bancă a cărei valoare a fost negativă, conform evaluărilor efectuate de două entități independente desemnate de autoritățile portugheze. De asemenea, Comisia este de acord cu schimbarea consiliului de administrație al BPN și înlocuirea acestuia în contextul procesului de naționalizare.
- (239) Cu toate acestea, Comisia menționează că titularii de obligațiuni subordonate, care dețin 245 de milioane EUR, vor fi menținuți în cadrul băncii care se privatizează și vor continua să primească cupoane.
- (240) După cum se menționează la punctul 26 din Comunicarea privind restructurarea, „băncile nu trebuie să folosească ajutorul de stat pentru a remunera propriile fonduri (capitalul propriu și datoriile subordonate) atunci când aceste activități nu generează profit suficient.”
- (241) În ceea ce privește perioada în care BPN era în proces de restructurare, BPN nu s-a conformat politiciei Comisiei privind instrumentele hibride, astfel cum se prevede la punctul 26 din Comunicarea privind restructurarea. La acel punct, Comisia a clarificat faptul că, în contextul unei restructurări, compensarea discreționară de către băncile beneficiare a pierderilor (de exemplu, prin disponibilizarea rezervelor sau prin reducerea capitalurilor proprii) pentru a garanta plata dividendelor și a cupoanelor la împrumuturile subordonate scadente, nu este, în principiu, compatibilă cu obiectivul partajării sarcinilor. Comisia menționează că, prin plata cupoanelor nu s-a respectat acest principiu, și că sumele ar trebui compensate printr-o restructurare mai profundă ⁽¹⁾.
- (242) Comisia consideră că procesul amplu de restructurare a băncii poate fi suficient pentru a compensa absența partajării sarcinilor.
- (243) Cu toate acestea, din moment ce banca este în proces de vânzare, este necesară o restricționare a opțiunilor de salvare până la 31 decembrie 2016, pentru a se asigura nivelul minim de partajare a sarcinilor din partea deținătorilor de capital ai băncii.
- (244) În acest sens, Comisia apreciază angajamentul Portugaliei, al Banco BIC și al entității combinate de a nu își exercita până la 31 decembrie 2016 drepturile de salvare în legătură cu datoriile subordonate emise de BPN înainte de data vânzării, pentru a contribui la procesul de restructurare al BPN.
- Remunerarea măsurilor de sprijin*
- (245) Comisia menționează că remunerarea fiecărei măsuri de sprijin specificate la considerentele (182)-(185) de mai sus, în special garanțiile, infuzia de capital și transferul activelor la SVDS-uri, nu sunt conforme cu comunicările relevante ale Comisiei.
- (246) Garanțiile de stat au fost evaluate la 20 bps, mult sub nivelul rezultat în urma aplicării normelor Comisiei privind remunerarea garanțiilor de stat pentru obligațiile emise de instituțiile financiare.
- (247) Injecția de capital de 600 de milioane EUR în BPN din februarie 2012 nu conține în mod evident remunerarea conformă cu Comunicarea privind recapitalizarea. Într-adevăr, autoritățile portugheze nu se așteaptă la o remunerare pentru injecția de capital. De fapt, capitalul a fost acordat pentru a permite vânzarea băncii la un preț negativ.
- (248) În ceea ce privește transferul activelor la SVDS-uri la valoarea contabilă, Comisia recunoaște că, teoretic, transferul către cele trei SVDS-uri are rolul de a proteja viabilitatea BPN și de a permite vânzarea băncii, însă transferul la valoarea contabilă implică un ajutor care nu respectă principalele cerințe CAD. În special, faptul că transferul se realizează la valoarea contabilă, cu mult peste valoarea economică reală și nu s-a menționat remunerarea statului. CAD recunoaște că o restructurare profundă poate compensa posibilele neconformități cu criteriile principale ale comunicării, inclusiv cele referitoare la evaluarea prețului. Faptul că s-a efectuat o restructurare profundă a BPN este un element care poate permite Comisiei să considere măsura compatibilă cu Comunicarea privind activele depreciate. Prin urmare, transferul activelor la SVDS-uri poate fi evaluat împreună cu celelalte măsuri în favoarea BPN și ca parte a unei restructurări mai ample.
- (249) La punctul 25 din Comunicarea privind restructurarea se prevede că orice derogare de la o partajare corespunzătoare a sarcinilor *ex ante*, care ar fi putut fi acordată în mod excepțional în etapa de salvare din motive legate de stabilitate financiară, trebuie compensată printr-o contribuție mai mare într-o etapă ulterioară a restructurării, de exemplu sub forma unor clauze de recuperare (claw-back) și/sau printr-o restructurare mai amplă, inclusiv măsuri suplimentare de limitare a denaturării concurenței.

⁽¹⁾ A se vedea, printre altele, Decizia Comisiei în cauza N 61/2009, *Salvarea și restructurarea Caja Castilla la Mancha*, JO C 289, 26.10.2010, p. 1.

(250) Comisia consideră că restructurarea BPN este suficient de amplă. Mai întâi se menționează faptul că banca este de dimensiuni mici. În urma restructurării BPN va dispărea ca bancă independentă. Activitatea bancară destinată operațiunilor cu amănuntul, care va fi preluată de BIC, are un bilanț cu 35 % mai mic față de cel al BPN înainte de naționalizare. Operațiunile și activitățile fără legătură cu sectorul operațiunilor bancare cu amănuntul au fost eliminate total.

(251) Prin urmare, Comisia poate concludiona că partajarea sarcinii este corespunzătoare în perspectiva unei restructurări mai ample a BPN.

6.3.3 Măsuri de limitare a denaturării concurenței

(252) În ceea ce privește măsurile de limitare a denaturării concurenței, Comunicarea privind restructurarea prevede că natura și forma acestui tip de măsuri vor depinde de cuantumul ajutorului și de condițiile și circumstanțele în care acesta a fost acordat, precum și de caracteristicile pieței(piețelor) pe care beneficiarul va activa.

(253) Deși cuantumul ajutorului primit de BPN este semnificativ, se va ține cont de dimensiunile mici ale BPN. După cum se menționează la punctul 32 din Comunicarea privind restructurarea, Comisia va analiza efectele potențiale ale ajutorului pe piețele pe care banca beneficiară va activa după restructurare. În primul rând, se va examina dimensiunea și importanța relativă a băncii pe piață, după ce instituția devine viabilă.

(254) În acest scop, Comisia menționează că BPN nu își va continua activitatea ca aceeași entitate economică dinainte de intervenția statului⁽¹⁾. Banca a fost supusă naționalizării și unei restructurări profunde. Drept urmare, pe piață va concura ca o bancă de dimensiuni mult mai mici.

(255) BPN a fost a șaptea cea mai mare instituție bancară din Portugalia, din punct de vedere al dimensiunii bilanțului la sfârșitul anului fiscal 2008. De la naționalizare, dimensiunea bilanțului s-a redus, în special în urma fluxurilor de ieșire la depozite. La mijlocul anului 2011 se situa pe locul 12, cu o cotă de piață mai mică de 1 % atât la depozite, cât și la împrumuturi. Depozitele și împrumuturile abia dacă s-au înjumătățit în perioada 2008-2011.

(256) În observațiile la Decizia din 24 octombrie 2011, Portugalia a declarat mai întâi că BPN deținea o cotă de piață de aproximativ [1-2]%, chiar și înainte de

naționalizare. Apoi, după naționalizare, BPN a fost restructurată semnificativ și dimensiunile s-au redus în continuare. În al treilea rând, chiar și după fuziunea cu BIC, noua entitate va deține mai puțin de [< 1] % din cota de piață în Portugalia, deoarece în prezent BPN deține o cotă de piață de aproximativ [< 1] % atât pentru credite la clienți, cât și pentru depozite, iar cota deținută de BIC se situează la [< 1] % pentru împrumuturi și la [< 1] % pentru depozite.

(257) Comisia mai menționează că vânzarea societății bancare prin procedură de licitație a oferit concurenților posibilitatea de a achiziționa marca BPN și activitatea acesteia, limitând astfel denaturarea concurenței.

(258) De asemenea, Comisia aprobă politica de acordare a dividendelor, astfel cum e descrisă la considerentul (56) (xiii).

(259) În plus, la punctul 44 din Comunicarea privind restructurarea se menționează și faptul că băncile nu ar trebui să invoce ajutorul de stat ca un avantaj competitiv atunci când își promovează produsele financiare. Comisia consideră drept un element pozitiv angajamentul Portugaliei ca BIC să nu menționeze folosirea ajutoarelor de stat în campaniile de promovare și în comunicarea cu investitorii.

(260) În Decizia din 24 octombrie 2011, Comisia și-a exprimat îndoiala cu privire la faptul că măsurile prezentate ar fi suficiente, dacă se ține cont de cuantumul ajutorului și de faptul că BPN a beneficiat de o recapitalizare, de garanții și măsuri privind activele depreciate, care nu au fost remunerate în conformitate cu cerințele din comunicările relevante.

(261) Comisia a menționat, în special, faptul că banca va activa pe piață cu o rată inițială a capitalului de bază de nivel 1 de [10-18]%, cu mult peste nivelurile minime de 9 % impuse pentru sfârșitul anului 2011 și de 10 % pentru sfârșitul anului 2012.

(262) În plus, BIC a solicitat dreptul de a revinde în termen de [...] luni creditele neperformante pentru cel puțin [...] zile (până la [...] % din valoarea nominală totală a portofoliului). A mai solicitat și menținerea unei linii de finanțare de la CGD sub două forme. În prima formă se menține linia de finanțare a programului de efecte de comerț de maximum [150-500] de milioane EUR cu o garanție de stat pentru trei ani și angajamentul CGD de a menține condițiile liniei de finanțare până la [...]. În a doua formă, CGD acordă o nouă linie de finanțare de maximum [150-350] milioane EUR pentru a compensa o diminuare a depozitelor sub 1,8 miliarde EUR, cu o remunerare de Euribor +[...] bps.

⁽¹⁾ A se vedea printre altele, Decizia Comisiei în cauza N 61/2009, *Salvarea și restructurarea Caja Castilla la Mancha*, JO C 289, 26.10.2010, p. 1 și în cauza NN 19/2009, *Sprrijin de restructurare a Dunfermline Building Society*, JO C 101, 20.4.2007, p. 7.

- (263) Aceste măsuri garantează că ajutoarele de stat nu sunt utilizate de entitatea combinată pentru a se extinde în detrimentul concurenților și că denaturările concurenței cauzate prin acordarea ajutorului sunt soluționate în mod corespunzător.
- (264) Dată fiind situația tensionată a pieței și condițiile aspre impuse de Portugalia în sectorul bancar datorită evenimentelor care au dus la semnarea Mdl, Comisia consideră că aceste linii de finanțare vor influența mult proporția în care entitatea combinată va putea să concureze pe piață contra altor actori care nu au primit ajutoare de stat.
- (265) Prin urmare, ajutorul de stat poate fi considerat compatibil numai dacă se iau măsuri care să garanteze că ajutorul de stat nu este utilizat în detrimentul concurenților, dintre care unii nu au beneficiat de sprijin din resurse publice. Ar trebui să se mențină condițiile de concurență egală între băncile care au beneficiat de sprijin din resurse publice și cele care nu au primit ajutoare. Ajutoarele de stat nu ar trebui să slăbească stimulentele pentru concurenții care nu au beneficiat de ajutoare sau să creeze barierele la intrarea pe piață care să submineze activitatea transfrontalieră.
- (266) Trebuie să se garanteze că entitatea combinată nu beneficiază de un avantaj competitiv care decurge din schimbarea riscului de lichiditate către stat și din fuziunea de capital.
- (267) Mai întâi, Comisia consideră că, pentru a limita denaturările între concurenți, care rezultă din faptul că banca va avea un nivel de capital mai mare decât cerințele minime (vezi alineatul (261)), reducerea APR-ului în urma restituirii împrumuturilor la stat ar trebui să fie însoțită de o reducere de capital proporțională. Prin urmare, angajamentul Portugaliei în ceea ce privește nivelul maxim de capital al BPN este necesar pentru a garanta compatibilitatea ajutorului pentru restructurare cu piața internă.
- (268) În al doilea rând, Comisia consideră că durata liniei de credit de [150-500] milioane EUR în legătură cu programul de efecte de comerț al BPN ar trebui limitată la o perioadă de [...] ani. Mai mult, remunerarea pentru a doua linie de finanțare ar trebui să fie mai apropiată de condițiile pieței și să fie stabilită la Euribor + [...] bps. În același timp, până la 31 decembrie 2016 Portugalia ar trebui să solicite aprobarea în avans din partea Comisiei pentru acordarea de linii de finanțare sau de garanții din partea CGD sau a statului, pentru a garanta că nu se vor evita acele limite. În acest sens, Comisia ia în considerare angajamentele Portugaliei cu privire la limitarea liniilor de finanțare; acestea sunt necesare pentru a asigura compatibilitatea pe piața internă a ajutorului pentru restructurare.
- (269) În al treilea rând, Comunicarea privind restructurarea impune o restricție privind achizițiile pentru a nu denatura concurența. La alineatele 39 și 40 din această comunicare se explică faptul că „ajutoarele de stat nu trebuie să fie folosite în detrimentul concurenților, care nu beneficiază de un sprijin similar din resurse publice” și că „băncile nu ar trebui să utilizeze ajutoarele de stat pentru a achiziționa activități comerciale concurente”. Comisia agreează angajamentul Portugaliei, menționat la alineatul (236) de a impune o restricție privind achizițiile până la 31 decembrie 2016.
- (270) În ultimul rând, dreptul BIC de a restitui statului creditele neperformante ar trebui să se încheie la [...], dar nu mai târziu de [...] luni după data vânzării. Comisia consideră că BIC a avut posibilitatea de a evalua împrumuturile BPN de la deschiderea licitației și, mai ales, după semnarea acordului cadru la 9 decembrie 2011. În plus, portofoliul de împrumuturi a fost deja curățat de două ori: odată cu transferul împrumuturilor cel mai puțin performante la SVDS-uri în decembrie 2010 și ulterior de BIC, când cumpărătorul a solicitat să restituie statului împrumuturi suplimentare pentru a respecta cerința de rată minimă LTD de [110-150]%.
- (271) Comisia menționează că orice alte posibilități de restituire ar plasa BIC într-o poziție protejată de riscul înrăutățirii situației economice. Orice „neperformanță” ulterioară ar fi susceptibilă să reflecte înrăutățirea situației economice și, astfel, ar afecta sectorul bancar în ansamblu. Dreptul acordat BIC de a restitui statului creditele neperformante denaturează concurența, întrucât nicio altă bancă nu va beneficia de această posibilitate. Prin urmare, oportunitatea de restituire ar trebui redusă până cel târziu la [...]. În acest sens, Comisia salută angajamentul Portugaliei de a respecta termenul de [...].

6.3.4 Concluzii

- (272) În condițiile în care toate angajamentele din secțiunea 5.2 sunt puse în aplicare corect, Planul de restructurare din ianuarie 2012 furnizează dovezi suficiente că viabilitatea pe termen lung a entității combinate a fost restabilită, că s-a atins un nivel suficient de partajare a sarcinii și că s-au luat măsuri adecvate de limitare a denaturărilor concurenței. Prin urmare, Comisia poate declara că Planul de restructurare din ianuarie 2012 este conform cu Comunicarea privind restructurarea.

6.3.5 Monitorizare

- (273) La punctul 46 din Comunicarea privind restructurarea se menționează că, pentru a verifica dacă planul de restructurare este pus în aplicare în mod corespunzător, este necesar ca statul membru să transmită cu regularitate rapoarte detaliate. În consecință, Portugalia ar trebui să transmită Comisiei astfel de rapoarte la fiecare șase luni, începând cu data prezentei decizii.

7. Concluzie

(274) Comisia regretă faptul că Portugalia a acordat în mod ilegal ajutorul de stat menționat la secțiunea 6.1.2 „Cuantificarea ajutorului de stat”, încălcând dispozițiile articolului 108 alineatul (3) din tratat. Cu toate acestea, ajutorul, împreună cu celelalte măsuri de sprijin analizate în prezenta decizie, pot fi considerate compatibile dacă se pun în aplicare angajamentele din secțiunea 5.2,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

1. Măsurile următoare acordate de Portugalia constituie ajutoare de stat:

- i. împrumuturi acordate de CGD înainte de naționalizare;
- ii. împrumuturi și linii de finanțare prin lichidități acordate de CGD în favoarea BPN după naționalizare și înainte de vânzare, cu sau fără o garanție de stat explicită;
- iii. transferul activelor de la BPN la SVDS-uri la valoarea contabilă înainte și după vânzarea băncii;
- iv. injecția de capital efectuată de stat la 15 februarie 2012;
- v. linii de finanțare prin lichidități acordate de CGD și care au fost solicitate de BIC pentru entitatea combinată;

vi. dreptul BIC de a transfera statului depozite evaluate peste [...] bps sau de a solicita statului să remunereze diferența; și

vii. transferul către stat al costurilor aferente riscurilor de litigiu.

2. Măsurile de sprijin menționate la alineatul (1) sunt compatibile cu piața internă din punct de vedere al angajamentelor stabilite în secțiunea 5.2.

Articolul 2

În termen de două luni de la data notificării prezentei decizii, Portugalia informează Comisia cu privire la măsurile pe care le-a adoptat pentru a se conforma prezentei decizii. În plus, Portugalia prezintă rapoarte detaliate privind măsurile adoptate pentru a se conforma deciziei, după șase luni de la data prezentei decizii.

Articolul 3

Prezenta decizie se adresează Portugaliei.

Adoptată la Bruxelles, 27 martie 2012.

Pentru Comisie
Joaquín ALMUNIA
Vicepreședinte